

Razlike u glazbenim preferencijama studenata Sveučilišta u Zadru i Filozofskog fakulteta u Zagrebu

Šajnović, Melanija

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:442366>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za sociologiju

Preddiplomski sveučilišni studij sociologije (dvopredmetni)

Melanija Šajnović

**Razlike u glazbenim preferencijama studenata
Sveučilišta u Zadru i Filozofskog fakulteta u
Zagrebu**

Završni rad

Zadar, 2020.

Sveučilište u Zadru
Odjel za sociologiju
Preddiplomski sveučilišni studij sociologije (dvopredmetni)

Razlike u glazbenim preferencijama studenata Sveučilišta u Zadru i Filozofskog fakulteta u Zagrebu

Završni rad

Student/ica:

Melanija Šajnović

Mentor/ica:

Doc. dr. sc. Željka Tonković

Zadar, 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Melanija Šajnović**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Razlike u glazbenim preferencijama studenata Sveučilišta u Zadru i Filozofskog fakulteta u Zagrebu** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 25. rujna 2020.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Ciljevi i svrha	3
3. Teorijska koncepcija rada	3
3.1. Teorija homologije	4
3.2. Teorija o opreci omnivora i univora	6
3.3. Teorija individualizacije	7
4. Istraživačka pitanja i hipoteze	9
4.1. Istraživačka pitanja	9
4.2. Hipoteze.....	9
5. Metodologija istraživanja	11
6. Rezultati istraživanja	12
6.1. Sociodemografska obilježja uzorka.....	12
6.2. Ekonomski i kulturni kapital studenata	14
6.3. Glazbene preferencije studenata.....	17
6.4. Donošenje odluka u zajednici	19
6.5. Religioznost i povjerenje prema drugima	20
6.6. Testiranje hipoteza	22
7. Rasprava	29
8. Zaključak	32
9. Prilozi	34
10. Literatura	40

Razlike u glazbenim preferencijama studenata Sveučilišta u Zadru i Filozofskog fakulteta u Zagrebu

Sažetak

Glazba se nalazi u samom središtu kulturnog života pojedinca. Ona oblikuje kako osobna tako i kolektivna mišljenja, vjerovanja i vrijednosti, daje smisao svakodnevnom životu, pruža utočište od problema, a usto je i pokretač promjena. Razlike koje se javljaju u odabiru glazbe koju volimo ili ne volimo definiraju nas kao osobu i određuju naše ponašanje, stil života i kulturnu potrošnju. Ovaj završni rad nastoji otkriti veze između različitih osobnih i društvenih odrednica pojedinaca, poput roda, mjesta studiranja, ekonomskog statusa, i glazbenih preferencija koje se javljaju kao posljedica tih istih utjecaja. Populacija čija se struktura glazbenih preferencija ispituje jest studentska. Raznolikost glazbenih ukusa ispitala se provođenjem anketnog istraživanja na prigodnom uzorku od 225 studenata i studentica koji pohađaju Sveučilište u Zadru i Filozofski fakultet u Zagrebu. Između 26 ponuđenih glazbenih žanrova ispitanici su trebali odabrati u kojoj mjeri im se pojedini žanr sviđa, odnosno ne sviđa. Osim toga, ispitan je njihov ekonomski status i obrazovanje roditelja koji su služili kao prediktori koji utječu na glazbene preferencije, polazeći od Bourdieuove teorije homologije. Veza između glazbenog ukusa i sklonosti u sudjelovanju u društvenim promjenama ispitana je percepcijom osobnog utjecaja na donošenje važnih odluka na različitim razinama društva. Prema rezultatima istraživanja, nije utvrđena povezanost između ekonomskog statusa i glazbenih preferencija studenata, no ono što se pokazalo bitnim u biranju omiljenih glazbenih stilova jesu spol, mjesto studija, roditeljsko obrazovanje te religioznost.

Ključne riječi: Glazbene preferencije, studenti, kultura, razlike

Differences in the musical preferences of students at the University of Zadar and the University of Zagreb

Abstract

Music is situated at the very core of an individual's cultural life. It shapes both personal and collective opinions, beliefs and values, it gives meaning to everyday life, provides refuge from problems, and is withal a driver of change. The differences that occur in the choice of music we like or dislike define us as a person and determine our behavior, lifestyle, and cultural consumption. This final paper seeks to uncover the links between different personal and social components of individuals, such as gender, place of study, economic status, and the musical preferences that arise as a result of these same influences. The population whose structure of musical preferences is examined is student. The diversity of musical tastes was examined by conducting a survey on a sample of 225 male and female students attending the University of Zadar and the Faculty of Philosophy, University of Zagreb. Among the 26 music genres offered, the respondents had to choose to what extent they like or dislike a particular genre. In addition, their economic status and parental education which served as predictors influencing musical preferences were examined, with foundations in Bourdieu's theory of homology. The relationship between musical taste and propensity to participate in social change was examined by the perception of personal influence on important decision-making at different levels of society. According to the results of the research, there is no relationship between the economic status and students' musical preferences, but what has proven important in choosing favorite musical styles are gender, place of study, parental education and religiosity.

Key words: Musical preferences, students, culture, differences

1. Uvod

Glazba zauzima ne samo veliki dio osobnog identiteta pojedinca već postoji i kao izraz kolektivne svijesti određene društvene strukture, primjerice klase, narodnosti, rase, i roda, iako osoba koja pripada određenoj grupi možda i nije svjesna tog kolektivnog oblikovanja osobnih kulturnih preferencija i samog ukusa. Glazba i svi njezini oblici u kulturi stoga predstavljaju resurse koji se koriste kako bi se izgradila slika sebe u očima drugih ljudi (prema Cooleyjevom konceptu *looking glass self-a*). Unutar glazbenog svijeta izdvajaju se posebne grupe pojedinaca istog ili sličnog glazbenog ukusa, poput punk zajednica, poklonika alternativne scene ili pak *metalheada*, i mnogo drugih grupa koje se okupljaju oko ostalih glazbenih žanrova i preferencija, a koje svojim mišljenjima i vrijednostima konstruiraju društvenu zbilju i na temelju preferencija stvaraju određeni habitus, odnosno društvene odnose i mreže istomišljenika čiji je kulturni ukus sličan. Moguće je, osim toga, zaključiti da pojedinci glazbu koriste kao čimbenik koji njihovom životu, kako osobnom tako i društvenom, i njihovoj zbilji pruža osjećaj smisla i na nekoj višoj razini, osjećaj pripadnosti, odnosno služi kao poveznica njihovog svijeta s izvanjskim. Roy i Dowd (2010: 11) to su naglasili na sljedeći način, „ljudi koriste glazbu kako bi dali značenje sebi i svojem svijetu.“¹

Osim toga, Roy i Dowd (2010: 16) ističu da individue uživaju u glazbi koja u svojoj strukturi nosi riječi koje se mogu primijeniti na određene životne situacije u kojima su se u jednoj vremenskoj točki u prošlosti našli i zadržali je kao uspomenu, ili pak proživjeli neki ugodni ili neugodni trenutak u životu s kojim se mogu poistovjetiti slušajući određenu pjesmu, album ili pak cijeli žanr koji može predstavljati određene vrijednosti, poput prvotne verzije rock glazbe čija je suština bila otpor prema autoritetu, primjerice *hippie* kontrakultura, ili pak je određeni glazbeni ukus jednostavno dio društvene stvarnosti kojoj su svakodnevno izloženi, poput kulturne transmisije unutar obitelji (Bourdieu, 2011). Tom mišljenju sklon je i Laughey (2006: 5), dok Collins govori o emocionalnoj nabijenosti ili energiji koja se javlja kao produkt interakcije pojedinaca jednih s drugima u određenoj društvenoj situaciji u kojoj se povezuju na temelju zajedničkog intenzivnog osjećaja prema, primjerice, nekoj vrsti glazbe (Turner i Sets, 2011).

Glazbeni ukus pojedinaca tako u pojedinim aspektima glazbene kulture može biti povezan s karakteristikom želje za socijalnom promjenom i većom participacijom u donošenju odluka

¹ „People use music to give meaning to themselves and their world.“ (Roy i Dowd, 2010: 11)

unutar sekundarnih društvenih područja, poput političke strukture društva ili aktivnosti u kulturnim ili volonterskim udrugama, gdje su glazbeni žanr i događaji koji su ga obilježili zapravo motivacija za sudjelovanje u društvenim odlukama zajednice čiji su članovi. Mashkin i Volgy (1975: 451) izdvajaju političku alijenaciju kao važnu karakteristiku pojedinaca koji konzumiraju *DIY* glazbenu subkulturu.² Primjer jedne takve društvene inicijative u Hrvatskoj, koja objedinjuje alternativne glazbene ukuse i žanrove, anarhistička (slobodna) politička mišljenja i volonterske akcije, jest *Nigdjezemska* – jedini prostor autonomne glazbene scene na području grada Zadra. Zadarski.hr (2019) prenosi da je stvorena zajednica otvorena za sve, za cijeli grad – „da bi njemu ponudila nešto što se ne uklapa u obrasce institucionalne, benigne, zaštićene i nerijetko sasvim odstrašćene kulture i umjetnosti. (...) Sve što se odvija u krilu *Nigdjezemske* i *Menze* sasvim je alternativno. Beskompromisno. Pomaknuto i specifično.“ Aktivnosti koje se tamo odvijaju dokazuju korisnost glazbe u izražavanju društvenih (ne)zadovoljstava.

Jedna od najvažnijih odrednica koja čini dio društvene stvarnosti pojedinca je kulturni kapital kojeg, između ostalog, sačinjavaju glazbeni ukus i preferencije, a u suštini je to zapravo prikaz odnosa količine resursa koje određena osoba posjeduje u stvaranju vlastitog identiteta. Tako, prema Bourdieu (2011) kulturni kapital postoji u tri oblika: kao utjelovljeni ili inkorporirani koji uključuje ukupno intelektualno znanje, ponašanje i *heksis* stečen životom u određenoj društvenoj grupi, odnosno obitelji kroz primarnu i okolini kroz sekundarnu socijalizaciju. Nadalje, postoji kao materijalni izraz kulture što ga čini objektiviranim kulturnim kapitalom, a kao dio društvene zbilje izražava se u posjedovanju knjiga, slika, i ostalih kulturnih dobara, i na kraju postoji u obliku kredencija i razine obrazovanja pojedinca, odnosno kao institucionalizirani kulturni kapital. A raspodjela i obujam svih vrsta kapitala određuje (ne)pripadnost određenoj društvenoj grupi kao i društveni položaj unutar te grupe. Prema tome, potrebno je uzeti u obzir sve oblike kulturnih resursa kako bi se što točnije i stvarnije mogla prikazati kulturna potrošnja i preferencije mladih u hrvatskom društvu.

U mladenačkoj kulturi, s naglaskom na studentsku populaciju, a koja je središnji dio ovog rada, glazbeni ukus izraz je osobnog identiteta i dio procesa individualizacije osobe, te također izraz sklonosti prema određenim vrijednostima društva u kojem žive mladi, u ovom slučaju u

² Bennett i Guerra (2018) *do-it-yourself (DIY)* glazbenu subkulturu opisuju kao društvenu tvorevinu koja se odnosi na sve glazbene pravce koji se odvajaju od *mainstream* žanrova i uobičajene masovne kulturne industrije. Naglašava kontrakulturne vrijednosti, te simboličkim i ideološkim otporom nastoji preispitati one vrijednosti vezane za konzumerizam i neoliberalnu politiku. Takvim pristupom može probuditi osjećaje i želju za promjenom sustava.

kontekstu hrvatskog društva. Osim toga, ovim radom nastoji se otkriti veza između kulturnog, točnije glazbenog ukusa i potrošnje i ekonomskih prihoda ispitanika, glazbena kultura studenata nastoji se prikazati kao jedan dio konzumerizma gdje svak ima pravo birati vlastiti identitet kao dio procesa individualizacije, te kao dio klasne pripadnosti s obzirom na raspodjelu kulturnih resursa, u jednakoj mjeri kao što postoji i kao socijalni odnos među pojedincima.

2. Ciljevi i svrha

Svrha ovog rada istražiti je i prikazati glazbeni ukus zagrebačkih i zadarskih studenata u odnosu na njihovu sklonost participaciji u socijalnim promjenama, te uvidjeti postoje li razlike u glazbenim preferencijama s obzirom na mjesto studiranja, roditeljsko obrazovanje, samoprocijenjenu ekonomsku situaciju i količinu kulturnog kapitala kojeg posjeduju. Prema tome, mogu se izdvojiti sljedeći ciljevi ovog empirijskog istraživanja:

1. Ispitati vezu između glazbenog ukusa i percepcije osobnog utjecaja na donošenje važnih odluka na višim razinama društva.
2. Utvrditi vezu između glazbenih preferencija i ekonomskog statusa.
3. Ispitati vezu između glazbenih preferencija ispitanika i njihovog spola.

3. Teorijska koncepcija rada

Pripadnost određenoj klasi, prema Bourdieu (2011), ne određuje se samo prema ekonomskoj slici pojedinca već i prema količini kulturnog kapitala kojim barata u svakodnevnom životu, uključujući i vlastiti ukus kao dijela društvene stvarnosti koja oblikuje individualne i kolektivne (klasne) glazbene preferencije. Bourdieu (2011) pri tome navodi da je odnos kulture i klase homologan.

Nadalje, teorijom o opreci omnivora i univora (Chan, 2019; Emmison, 2003; Peterson, 1992; Peterson i Kern, 1996; Rimmer, 2011; Savage i Gayo, 2011; van Eijck, 2000) također se može prikazati klasno članstvo na temelju ukusa i preferencija s naglaskom na raznovrsnost kulturne potrošnje gdje su pripadnici viših klasa smatrani kulturnim svejedima, a oni nižih klasa jednojedima, na što ukazuju i istraživanja Tonković, Krole i Marčevića (2014, 2015, 2016) čiji fokus je utvrditi postoji li povezanost glazbenih preferencija mladih i njihove klasne pripadnosti.

Ako pak na glazbene preferencije i odbijanja pojedinaca pristupimo s mikrorazine, naići ćemo na teoriju individualizacije u čijoj je suštini osobni izbor pojedinca koji se događa neovisno o pripadnosti klasi, već kao dio izražavanja sebstva. Pomoću teorija individualizacije mogu se pronaći razlike u glazbenim preferencijama s obzirom na rodnu, spolnu i dobnu prirodu pojedinca.

3.1. Teorija homologije

Bourdieuova teorija homologije nastoji objasniti i prikazati strukturnu povezanost između estetičkih preferencija pojedinaca i društvene klase čiji su pripadnici, u odnosu na određeni *habitus* (Bourdieu, 1984 prema Leguina, 2015). Leguina (2015: 3) navodi da „važna pretpostavka koja proizlazi iz habitusa jest *jedinstvo ukusa*, što pak ukazuje na distinkciju među klasama u pogledu njihovih setova kulturnih aktivnosti,³ odnosno ukazuje na postojanje *hysteresisa* i razlike u kulturnim praksama koje se odvijaju u pojedinim društvenim zbiljama pripadnika određenih klasa. No, naglašava i postojanje *heksisa* i sličnosti u praksama i potrošnji unutar jedne klasne zajednice (Bourdieu, 2011: 294; Stanić, 2016: 43). Međutim, takve razlike među klasama mogu doprinijeti pojavi simboličkog nasilja i klasnih aspiracija.

No, kako bi se shvatili koncepti simboličkog nasilja i klasnih kulturnih težnji, potrebno je najprije objasniti pojmove resursa i kapitala u svim njihovim oblicima u odnosu na pripadnost određenoj klasi. Stoga, klasa je refleksija posjedovanja različitih resursa, od društvenih preko kulturnih pa do, najvažnije, ekonomskih. Društveni ili socijalni resursi određuju se veličinom društvene mreže koju osoba posjeduje, odnosno to znači imati mnogo poznanika koji nisu samo pripadnici iste klase kojoj akter pripada, već i ostalih; na primjer ako je osoba član srednje klase, neće imati poznanike i prijatelje samo iz svoje klase, već i iz niže ili više. Prema Bourdieu (2011), kulturni resursi i ukusi jedna su od najvažnijih točki distinkcije među klasama, a uključuju poznavanje, a u nekim slučajevima i samo prepoznavanje, kulturnih dobara koja su više ili manje poznata ili popularna, te se prema poznavanju tih kulturnih dobara može odrediti kojoj klasi određena osoba pripada, iako klasne granice ponekad nisu najjasnije. No, u društvu kao strukturi kojom dominira kapitalistički ekonomski sustav, ekonomski su resursi oni koji su bitni u prikazu simboličke moći pojedinca, tu spadaju dohodak, imovina i bogatstvo privatne osobe. Kalanj (2002: 105) to objašnjava ilustrativnom tvrdnjom „da se mjesto i razvoj pojedinca

³ „An important assumption derived from habitus is the *unity of tastes*, which implies distinction among classes in terms of their sets of cultural activities.“ (Leguina, 2015: 3)

u društvenom prostoru organiziraju oko triju dimenzija: ukupnog obujma individualno raspoloživog kapitala; razdiobe ekonomskog i kulturnog kapitala (skupa dobara simboličke naravi koja se baštine iz vlastite socijalne sredine, kao što su vladanje jezikom, dobre manire, socijalni kodovi, kultiviranost, diplome itd.)“, te da omjer količine ekonomskog i kulturnog kapitala koju akter posjeduje i akumulira kroz vrijeme određuje pomake ili socijalnu mobilnost u društvenom prostoru. U svrhu ovog rada obratit će se veća pozornost na odnos kulturnih i ekonomskih kapitala studenata s njihovim glazbenim ukusima.

U tim okvirima klasne analize koja se tiču obujma društvenog, ekonomskog i kulturnog kapitala kojeg individua i grupa kojoj pripada posjeduju, simboličko nasilje predstavlja nasilje koje se provodi sekundarnom socijalizacijom bez fizičke prisile, navodeći skupine i pojedince koji su mu izvrgnuti da nesvjesno prihvate podčinjeni položaj, a temelji se na neznanju podčinjenih, te spada u alate ideologije. Kalanj (2002: 106) to objašnjava na sljedeći način, „simboličko je nasilje *blago i maskirano* i provodi se uz privolu onih koji ga trpe. Sračunato je na umove a ne na tijela,“ iako te privole nisu svjesne, već rezultat „diskursa autoriteta“. Ono što legitimnu kulturu čini takvom jest priznanje koje dobiva od podčinjenih umova, odnosno onih koji ne posjeduju dovoljno kulturnog kapitala kako bi je razumjeli. Simboličko nasilje dio je makrostrukture društva, te također predstavlja homologiju među strukturama kulture i habitusa. Bitno ga je spomenuti iz razloga što, između ostalog, na skoro nevidljivi način utječe na kulturne odabire i ukuse pojedinaca.

Bourdieuova (2011) analiza distinkcija u kulturnom ukusu s obzirom na klasnu pripadnost odnosi se na tradicionalnu podjelu ukusa prema niskom (*lowbrow*), srednjem ili prosječnom (*middlebrow*) koji se ponekad poistovjećuje s popularnim ukusom, te legitimnom (*highbrow*). S time da se svaki od njih veže za pojedinu klasu i kulturu te klase u društvu. Tako, niska kultura pripada nižim klasama, prosječna srednjim, a legitimna dominantnim klasama. Iako ne postoji jasna i određena granica, ili pak pravilo prema kojem pripadnici različitih klasa ne bi smjeli konzumirati i prakticirati i ostale kulture, osim one koja im je pripisana. Odnos prema legitimnoj kulturi određuje ukus pojedinca i kulturu kojoj pripada. Postojanje navedenog odnosa homologije pokušat će se utvrditi i na zadarskoj i zagrebačkoj studentskoj populaciji.

S obzirom na preferirane obrasce glazbenog ukusa pojedinog pripadnika određene klase, pripadnici s nižom razinom obrazovanja, dakle i nižom količinom kulturnog kapitala, na hijerarhijskoj ljestvici čine nižu ili radničku klasu, a skloniji su narodnoj i tradicionalnoj glazbi i glazbi domoljubnog stila (Bourdieu, 2011: 322). Oni koji se smatraju srednjom klasom,

njihovo je obrazovanje sekundarno, a što se tiče njihovih preferencija u glazbi najčešće se odlučuju za popularne žanrove, poput pop-rocka. I konačno dominantna klasa koja svoj status može zahvaliti ne samo tercijarnom obrazovanju, time i visokoj količini kulturnog kapitala i ukusa, već i imovinskoj stabilnosti koja im omogućava uživanje u različitim kulturnim aktivnostima, a u okvirima glazbenih preferencija obuhvaća apstraktne izvedbe i sve one žanrove koji se smatraju visokom kulturom, primjerice jazz ili klasična glazba.⁴ Odnos glazbenih preferencija i klasne pripadnosti studenata analizirat će se uz pomoć čimbenika kao što su obrazovanje roditelja, količina prihoda te posjedovanje kulturnih dobra.

Važno je uzeti u obzir da glazbena kultura mladih nije podređena samo pripadnosti određenoj klasi, već svoje korijene ima i u obrazovanju roditelja, u rodnoj i dobnoj strukturi, rasi i nacionalnosti u kojoj je rođena osoba, religijskim uvjerenjima, vrstama vrijednosti koje pojedinac uvažava ili odbija, u vlastitim izborima kao dio tekuće modernosti i mnogim drugim dimenzijama društvene stvarnosti i procesa koji se događaju u njoj, poput utjecaja globalizacije, tehnologizacije, industrijalizacije i detradicionalizacije određenog društva.

3.2. Teorija o opreci omnivora i univora

Iako je Bourdieuova (2011) teorija kulturnih i socijalnih praksi temeljena na podacima iz sedamdesetih godina prošlog stoljeća, itekako nosi važan značaj i doprinosi umnogome analizi kulturne potrošnje u modernim vremenima. No, prošlo je mnogo vremena i mnogo društvenih prilika i promjena koje su zahvatile, ne samo Europu, već i cijeli svijet, od 1970-ih godina (Radošinska, 2017: 100). Promjena u društvu proporcionalna je promjeni u kulturnoj potrošnji i samom shvaćanju kulture kao indikatora pripadnosti određenoj klasnoj strukturi.

Peterson (1992) je modificirao model analize kulturnog ukusa sa dihotomije elitno-masovno, odnosno profinjeno-priprosto, na hijerarhijski odnos, to jest, opreku kulturnih omnivora i univora u modernom društvu. „Teorija o opreci omnivora i univora ne vidi kulturu kao pitanje isključivanja u smislu da su određeni kulturni elementi vezani više ili manje striktno uz određene društvene i ekonomske statuse, nego naglašava važnost raspona kulturnih oblika, koji postaju primarni element kulturnog razlikovanja u smislu da viši društveni slojevi koriste

⁴ Peterson i Simkus (1992) kulturne ukuse pojedinaca također dijele prema zanimanjima koja obavljaju, no za razliku od Bourdieua (2011), oni ta zanimanja ne dijele prema jasnim ekonomskim i kulturnim granicama klasa i njihovih frakcija, već prema njihovom odabiru glazbe u odnosu na posao koji obavljaju, razdvajajući tako prema glazbenim preferencijama, više, srednje i niže grupe zanimanja. (Peterson, 1992: 247)

veći raspon kulturnih sadržaja koji su im na raspolaganju“ (Chan i Goldthorpe, 2005; Peterson i Simkus, 1992 prema Tonković i dr., 2014: 289), u usporedbi s prijašnjim modelom, gdje se naglašavala „visoka kultura (*highbrow*) u kontrastu s niskom (*lowbrow*); profinjena u opreci s priprostim; i, jednostavnijim riječima, [kulturni] snobizam kao kontrapunkt slobizmu“⁵ (Peterson, 1992: 244). Na temelju toga, omnivori su oni članovi društva čiji je ukus raznolik te uživaju u većem broju različitih kulturnih praksi i sadržaja, a univori oni čiji je ukus jednoličan te uživaju u manjem broju jednostavnijih sadržaja; njihov raspon poznavanja i razumijevanja različitih dijelova kulture je manji nego u osoba koje se smatraju omnivorima.

Za razliku od kulturnog snobizma gdje članovi dominantnih grupa u društvu konzumiraju samo legitimnu kulturu, a isključuju ili odbacuju ostale kulturne prakse i sadržaje koje su dio ili niže ili popularne kulture, kulturni omnivori traže da tu spomenutu kulturu također uključe u svoj kulturni kapital, otuda naziv svejedi (Peterson, 1992). Univori, u drugu ruku, nemaju dovoljno ekonomskih i obrazovnih resursa kako bi mogli uživati i razumjeti apstraktnost legitimne kulture, pa svoju kulturnu potrošnju usmjeravaju na jednu vrstu, vrlo sličnih kulturnih sadržaja.

Unatoč tome što posljednjih godina dolazi do promjene u shvaćanju koncepta omnivora i proširenja njegove definicije (Rimmer, 2011), „čini se uvjerljivim tumačiti sklonost omnivorstvu kao prevladavajućem obliku kulturne orijentacije među onima koji su od kraja dvadesetog stoljeća u zapadnoj Europi i sjevernoj Americi smatrani privilegiranim“ (Hazir i Warde, 2016: 87).⁶ Drugim riječima, oni koji posjeduju veću količinu ekonomskog kapitala bit će slobodniji taj kapital trošiti na upoznavanje različitih kulturnih sadržaja koji ne moraju nužno biti povezani s visokom kulturom. Ako to primijenimo na glazbene preferencije, akteri koji uživaju veću financijsku stabilnost i kulturni kapital imat će raznolikiji opseg poznavanja glazbenih žanrova (Leguina, 2015).

3.3. Teorija individualizacije

Vrlo je važno ne izostaviti element o kojem govore mnoge teorije individualizacije, modernosti i postmodernosti, te konzumerizma (Giddens, Beck, Lipovetsky, Bauman) – da se

⁵ „The ‘high brow’ is set off against the ‘low brow’ (Brooks 1958); the ‘superior’ is contrasted with the ‘brutal’ (Shils 1961); and, in common parlance, the ‘snob’ is counterpoised to the ‘slob’.“ (Peterson, 1992)

⁶ „It seems plausible to interpret an omnivorous disposition as a prevalent form of cultural orientation among those in position of greater privilege since the late twentieth century in Western Europe and North America.“ (Hazir i Warde, 2016: 87)

preferencije mogu istraživati i kao fenomeni individualnih izbora u refleksivnom načinu kreiranja vlastitog identiteta, neovisnog o klasnoj pripadnosti. Čolić (2008: 964) to opisuje na način da „potrošnja postaje važna utoliko što nam pruža način izražavanja sanjivih reprezentacija.“

Tako se glazbeni identitet, a uz njega i preferencije, koje se formiraju u skladu s postmodernim vrijednostima, temelje na pripadnosti različitim dobnim skupinama, rodnoj i spolnoj pripadnosti ili pak onoj etničke prirode umjesto uvažavanja klasnih pozicija kao određivača kulturnog ukusa (Chan i Goldthorpe, 2005 prema Tonković i sur., 2014). Preferencije se, stoga, temelje na osobnim izborima kojima uvelike pomaže fragmentiranost i različitost kulturne ponude unutar ekonomskog sustava u kojem se nagrađuje potrošački duh. Kultura konzumerizma unutar glazbene sfere naglašava individualnost i pruža mnogo smjerova, odnosno žanrova i podžanrova prema kojima je moguće oblikovati vlastiti identitet. Prema tome, postoje individue čiji životni stilovi više ili manje prate vrijednosti određene glazbene kulture kao što su to, primjerice, šezdesetih godina prošlog stoljeća činili *hippiji*, sudionici kontrakulturnog glazbenog i društvenog pokreta.

Hargreaves, Miell i MacDonald (2002: 10) smatraju potrebnim istaknuti činjenicu da je „glazba jedan od ključnih načina komunikacije te da može služiti kao medij preko kojeg ljudi mogu formirati nove identitete i mijenjati postojeće na isti način kao što to čine sa jezikom svakodnevice.“⁷ Također ističu da su mladi populacija koja tek gradi vlastiti osobni i socijalni identitet te prema tome postoje razlike u njihovom vrednovanju glazbenih žanrova, odnosno sviđa li im se određeni žanr ili ne, i u kolikoj mjeri. Mladi glazbene identitete često formiraju ovisno o grupi kojoj pripadaju kako bi osigurali ostanak u toj istoj grupi (Hargreaves i dr., 2002: 9). Stoga, osim što se stvara osobni identitet, slušanjem i preferiranjem istih glazbenih žanrova unutar određene društvene grupe njeguje se i socijalni identitet.

Ovo istraživanje nastojat će na temelju ovih teorija objasniti i prikazati postoji li veza između glazbenih preferencija i imovinskog statusa, odnosno ponašaju li se studenti Sveučilišta u Zadru i Filozofskog fakulteta u Zagrebu kao omnivori ili univori s obzirom na obrazovanje roditelja, te pokušati utvrditi postoje li njihove glazbene preferencije neovisno o ekonomskom statusu obitelji, već kao izraz vlastitog identiteta u okviru teorije individualizacije. Također,

⁷ „...Music is a fundamental channel of communication, and we argue that it can act as a medium through which people can construct new identities and shift existing ones in the same way as spoken language.“ (Hargreaves i dr., 2002: 10)

pokušat će se utvrditi postoji li veza između sudjelovanja u pitanjima zajednice i pomaganja unutar iste i glazbenog ukusa kojeg pojedini student posjeduje.

4. Istraživačka pitanja i hipoteze

4.1. Istraživačka pitanja

1. Postoji li statistički značajna razlika u glazbenim preferencijama s obzirom na spol ispitanika?
2. Postoji li statistički značajna razlika u glazbenim preferencijama s obzirom na mjesto studiranja ispitanika?
3. Postoji li statistički značajna razlika u glazbenim preferencijama s obzirom na ekonomski status ispitanika?
4. Postoji li statistički značajna razlika u glazbenim preferencijama ispitanika s obzirom na obrazovanje njihovih roditelja?
5. Postoji li statistički značajna razlika u glazbenim preferencijama ispitanika s obzirom na njihovu aktivnost u društvenim pitanjima zajednice?
6. Postoji li statistički značajna razlika u glazbenim preferencijama ispitanika s obzirom na njihovu religioznost?

4.2. Hipoteze

H1: Postoji statistički značajna razlika u preferenciji određenih glazbenih žanrova s obzirom na spol ispitanika.

Muški ispitanici preferiraju *metal* i *rock* glazbu, dok su ispitanice sklonije klasičnoj i *pop* glazbi, odnosno konvencionalnim žanrovima i visokoj kulturi. Pretpostavka se temelji na istraživanjima koja su proveli Shepherd i Sigg (2015: 510) na mladima iz Novog Zelanda, a otkrili su da postoje rodne razlike u preferencijama glazbenih žanrova. Također, Tonković i dr. (2014: 308) istraživanjem na 411 ispitanika, u dobi od 20 do 34 godine, utvrdili su da žene preferiraju tradicionalno-konvencionalne glazbene žanrove. Abeles i Chung (1996), prema Habe, Dobrota i Reić Ercegovac (2017: 143), zaključili su da „žene i muškarci preferiraju različite tipove glazbe, stoga, žene preferiraju nježnije žanrove, kao što su komercijalna pop glazba, dok su muškarci skloniji težim i agresivnijim žanrovima poput *rocka*, *heavy rocka* i *rap*

glazbe“⁸, što su dokazale i vlastitim istraživanjem čiji su ispitanici bili studenti nekoliko hrvatskih i slovenskih sveučilišta (Dobrota, Reić Ercegovac i Habe, 2019).

H2: Postoji statistički značajna razlika u preferiranju određenih glazbenih žanrova s obzirom na mjesto studiranja ispitanika.

Ova pretpostavka zasniva se na istraživanju Marcelića, Tonković i Krole (2016) u kojem je utvrđeno da su zadarski ispitanici skloniji domaćoj zabavnoj glazbi i *turbofolku*, dok prema istraživanju Trbojevića (2019: 57) ispitanici zagrebačkog sveučilišta najmanje preferiraju *turbofolk* glazbu.

H3: Ne postoji statistički značajna razlika u preferiranju određenih glazbenih žanrova s obzirom na ekonomski status ispitanika.

Četvrta hipoteza temelji se na nalazima istraživanja koje su proveli Tonković i sur. (2014: 310) gdje je utvrđeno da samoprocijenjeni imovinski status nije značajan prediktor kulturnoj i glazbenoj potrošnji mladih u gradu Zadru.

H4: Postoji statistički značajna razlika u preferiranju određenih glazbenih žanrova s obzirom na obrazovanje njihovih roditelja.

Ispitanici čiji roditelji su visoko obrazovani skloniji su klasičnoj glazbi, dok su ispitanici čiji roditelji posjeduju niže obrazovanje skloniji narodnoj i tradicionalnoj glazbi. Tonković, Marcelić i Krolo (2014, 2015, 2016) u više navrata potvrđuju ovu pretpostavku. Osim toga, Bourdieu (2011) također naglašava važnost roditeljskog obrazovanja i kulturne transmisije unutar obitelji.

⁸ „Abeles and Chung also found that women and men prefer different types of music, and that women prefer "softer" genres, such as mainstream pop music, while men prefer more difficult and aggressive genres like rock, heavy rock and rap music.“ (Habe, Dobrota i Reić Ercegovac, 2017: 143)

H5: Postoji statistički značajna razlika u preferiranju određenih glazbenih žanrova s obzirom na njihovu aktivnost u društvenim pitanjima zajednice.

Ispitanici koji sudjeluju u donošenju odluka na makro razini (razina države ili županije) skloniji su alternativnim vrstama glazbe, poput *rocka* ili *metala*, odnosno glazbenih žanrova koji pozitivno vrednuju sudjelovanje u socijalnim promjenama.

H6: Postoji statistički značajna razlika u glazbenim preferencijama ispitanika s obzirom na njihovu religioznost.

Pojedinci koji se smatraju religioznima preferiraju narodne i tradicionalne glazbene stilove, primjerice domaća zabavna glazba ili domaća tradicijska glazba, a onima koji se ne smatraju religioznima omiljeniji su žanrovi koji spadaju u autonomne oblike glazbe, poput *rocka* ili *metala*. Hipoteza se temelji na nalazima istraživanja Ok i Erdala (2014).

5. Metodologija istraživanja

U svrhu prikupljanja podataka za ovo empirijsko istraživanje koristio se anketni upitnik čija je najbitnija namjena za ovaj rad bila ispitati preferencije studenata zagrebačkog filozofskog fakulteta i zadarskog sveučilišta prema glazbenim žanrovima, te njihove stavove prema religiji i povjerenju u odnosu na njihovu klasnu pripadnost i objektivirani kulturni kapital njihove obitelji. Dodatno, nastojala se istražiti veza između glazbenih preferencija i udjela u odlukama koje donose studenti u vlastitoj obitelji i zajednici u kojoj provode svoju svakodnevicu čime se mjeri sklonost socijalnim promjenama ovisno o glazbenom žanru kojeg preferiraju.

Za ovaj rad koristila se *online* anketa zatvorenog tipa s unaprijed ponuđenim odgovorima. Anketa je distribuirana putem Facebook stranica i grupa koje obuhvaćaju studente Sveučilišta u Zadru i studente sa područja grada Zagreba u dobi od 18 do 35 godina što uzorak čini neprobabilističkim i prigodnim. Osim toga, bila je distribuirana i preko kolega poznanika metodom snježne grude. Uzorak čini 225 studenata i studentica različitih studijskih smjerova na preddiplomskoj i diplomskoj razini Sveučilišta u Zadru i Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Za potrebe rada iz prvotno dobivenih podataka izostavljeno je nekoliko ispitanika koji nisu

odgovarali ciljanom uzorku koji se tiče gradova studiranja, odnosno ispitanici čije mjesto studiranja nije bilo ni Zadar ni Zagreb nisu se uzimali u obzir tijekom analize.

Struktura anketnog upitnika je sljedeća: prvi dio odnosi se na demografska obilježja uzorka, a nakon toga slijede pitanja o utjecaju ispitanika na donošenje važnih odluka na različitim razinama društva, od mikro (na razini studijske godine/grupe, obitelji, među prijateljima) do makro razine (lokalna zajednica, županija, na razini Republike Hrvatske). Glazbene preferencije ispitane su pomoću upitnika sa 26 različitih žanrova, a to su klasična glazba, domaća zabavna glazba, reggae, punk, grunge, stoner rock, strana pop glazba, strani rock novog i starijeg datuma, domaći hard rock, regionalno-zabavna glazba, strana i domaća indie glazba, domaća tradicijska glazba, strani hip hop i rap starijeg i novog datuma, kao i domaći hip hop i rap, domaća pop-rock glazba, EDM, UDM, jazz, domaća alternativna glazba novog i starijeg datuma, regionalna alternativna glazba i domaća glazba domoljubne tematike. Uz svaki žanr spomenuto je nekoliko reprezentativnih izvođača. Za utvrđivanje stupnja sviđanja koristila se skala od šest stupnjeva gdje je 1 – *Uopće mi se ne sviđa*, 2 – *Ne sviđa mi se*, 3 – *Niti mi se sviđa niti mi se ne sviđa*, 4 – *Sviđa mi se*, 5 – *Jako mi se sviđa*, te 6 – *Ne poznajem ovaj žanr*, uz napomenu da se svi odgovori koji pripadaju potonjem stupnju pri analizi nisu uzimali u obzir. Nakon toga, pitanjima o odnosu prema religiji i ljudima ispitala se razina religioznosti i povjerenja prema drugim ljudima, a na kraju upitnika pomoću pitanja o obrazovanju roditelja te samoprocjeni imovinskog stanja obitelji u radu će se prikazati ekonomska struktura uzorka.

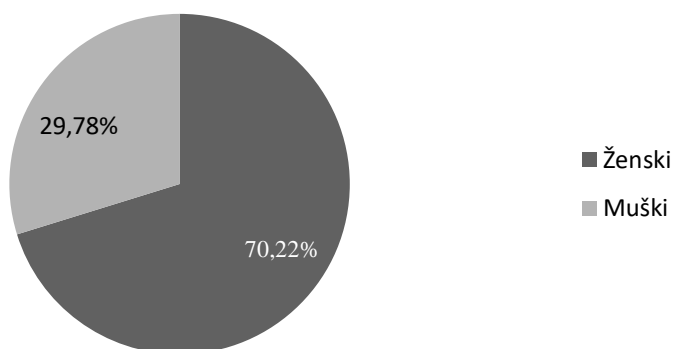
Anketno istraživanje provedeno je u skladu s etičkim načelima te je svakom ispitaniku osigurana anonimnost, a za njeno ispunjavanje bilo je potrebno 15 minuta. Anketa se provodila u ljetnom semestru akademske godine 2019/20, a bila je aktivna od 24. travnja do 4. svibnja 2020 godine.

6. Rezultati istraživanja

6.1. Sociodemografska obilježja uzorka

Istraživanje je obuhvatilo sveukupno 225 ispitanika, od čega njih 158 čini ženski dio uzorka, a 67 muški (Slika 1). Ispitanici su studenti Sveučilišta u Zadru i Filozofskog fakulteta u Zagrebu, gdje studenti iz Zadra čine 53,3% uzorka, a studenti iz Zagreba 44,8% (Tablica 1), s time da u oba slučaja većina ispitanika pripada ženskom spolu (Tablica 2), a prikazuje stvarnu sliku hrvatske raspodjele prema spolu što se tiče visokog obrazovanja, gdje žene čine većinski

dio studentskog tijela (57,1%) (Državni zavod za statistiku, 2019) što potvrđuju i Farnell, Matković, Doolan i Cvitan (2014: 11) . Najviše ispitanika pripada dobnoj skupini od 21 godine, i to njih 28,8% (Tablica 3). Najviše ispitanika, njih 37,7%, odgovorilo je da pohađa treću godinu preddiplomskog studija (Tablica 4), a najmanje ispitanika studenti su prve i druge godine diplomskog studija, ili četvrte i pete integriranog studija (12%, 13,3%). Više od polovice studenata pohađa dvopredmetni studij, njih 52,4%. Najčešće studijske grupe kojima pripadaju ispitanici su pedagogija i anglistika, a daleko najbrojnija je psihologija.

Slika 1. Spol ispitanika

Tablica 1. Mjesto studiranja

Mjesto studiranja	N	%
Zadar	120	53,3
Zagreb	101	44,8
Bez odgovora	4	1,7
<i>Ukupno</i>	225	100

Tablica 2. Udio muških i ženskih ispitanika s obzirom na mjesto studiranja

<i>Spol</i>	<i>Mjesto studiranja:</i> Zadar		<i>Mjesto studiranja:</i> Zagreb	
	N	%	N	%
Muški	40	33,3	25	24,7
Ženski	80	66,7	76	75,3
<i>Ukupno</i>	120	100	101	100

Tablica 3. Dobna struktura ispitanika

<i>Dob</i>	N	M	Sd	Min.	Max.
	218	21,84	2,261	19	35

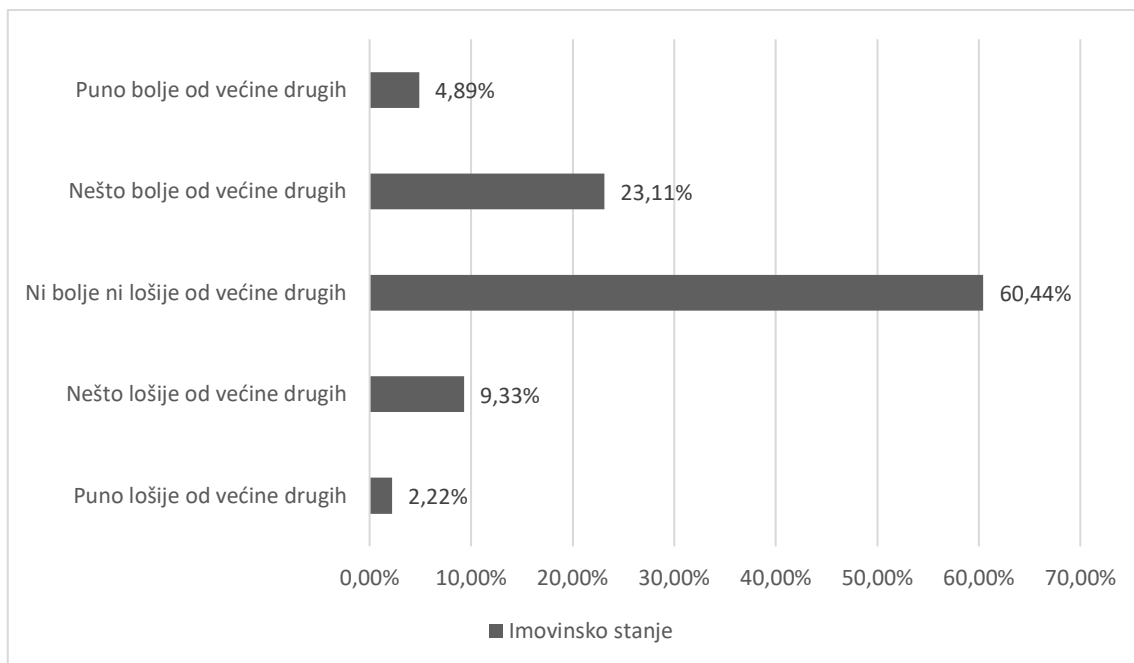
Tablica 4. Raspodjela ispitanika prema godini studija

Godina studija	N	%
1. godina	37	16,4
2. godina	42	18,6
3. godina	85	37,7
4. godina	27	12
5. godina	30	13,3
Bez odgovora	4	1,7
<i>Ukupno</i>	225	100

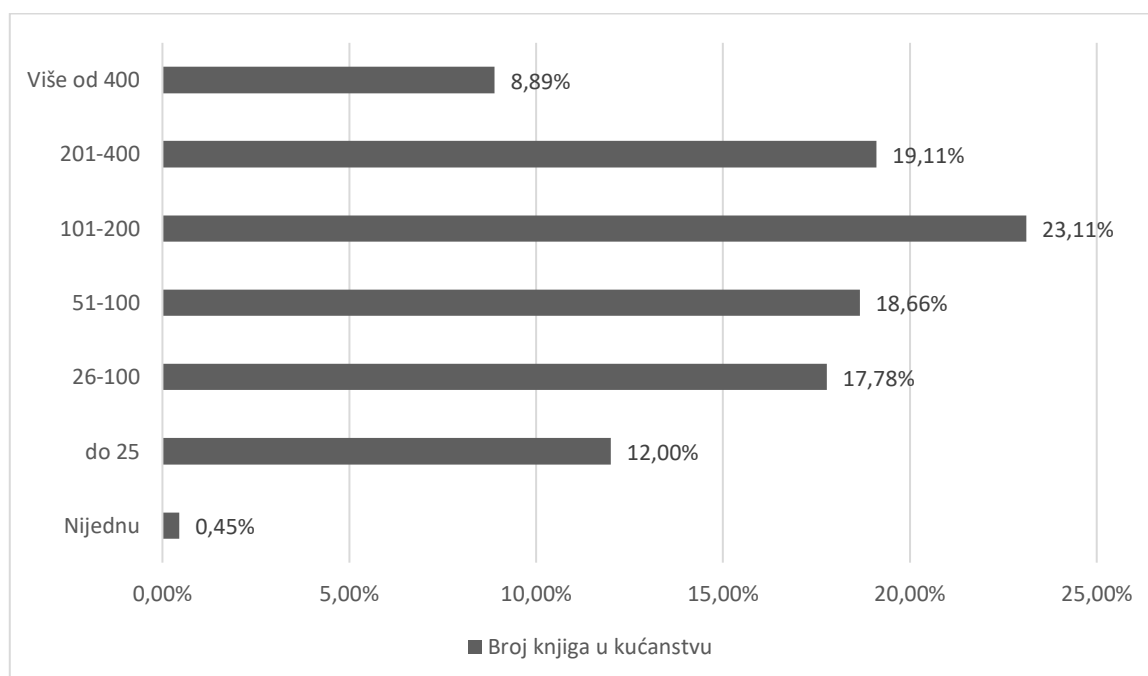
6.2. Ekonomski i kulturni kapital studenata

Ekonomski status studenata ispitan je uzimajući u obzir samoprocijenjeno imovinsko stanje obitelji, to jest ekonomski kapital kojeg obitelj studenta posjeduje. Uz to, objektivirani kulturni kapital ispitan je procjenom ukupnog broja knjiga kojeg posjeduju u obiteljskom kućanstvu, a institucionalizirani kulturni kapital odražava se u obrazovanju roditelja. Obje vrste kapitala pokazatelj su prijenosa kulturnog kapitala i mogu utjecati na glazbene preferencije ispitanika.

Kod samoprocijenjenog imovinskog stanja obitelji najčešći odgovor bio je da ono nije ni bolje ni lošije od drugih, točnije da je ono prosječno, za 136 ispitanika (60,4%), što se može iščitati iz Slike 2. Na Slici 3 prikazana je prosječna količina materijalnog kulturnog kapitala kojeg pojedina obitelj ispitanika posjeduje, gdje se visok kulturni kapital očituje u posjedovanju što većeg broja knjiga, ne računajući školske i studentske udžbenike – 23,1% uzorka u kućanstvu posjeduje do 200 knjiga. Jedna je osoba odgovorila da ne posjeduje nijednu knjigu u kućanstvu. Posjedovanje većeg broja knjiga prediktor je veće kulturne potrošnje, a time i višeg kulturnog kapitala.

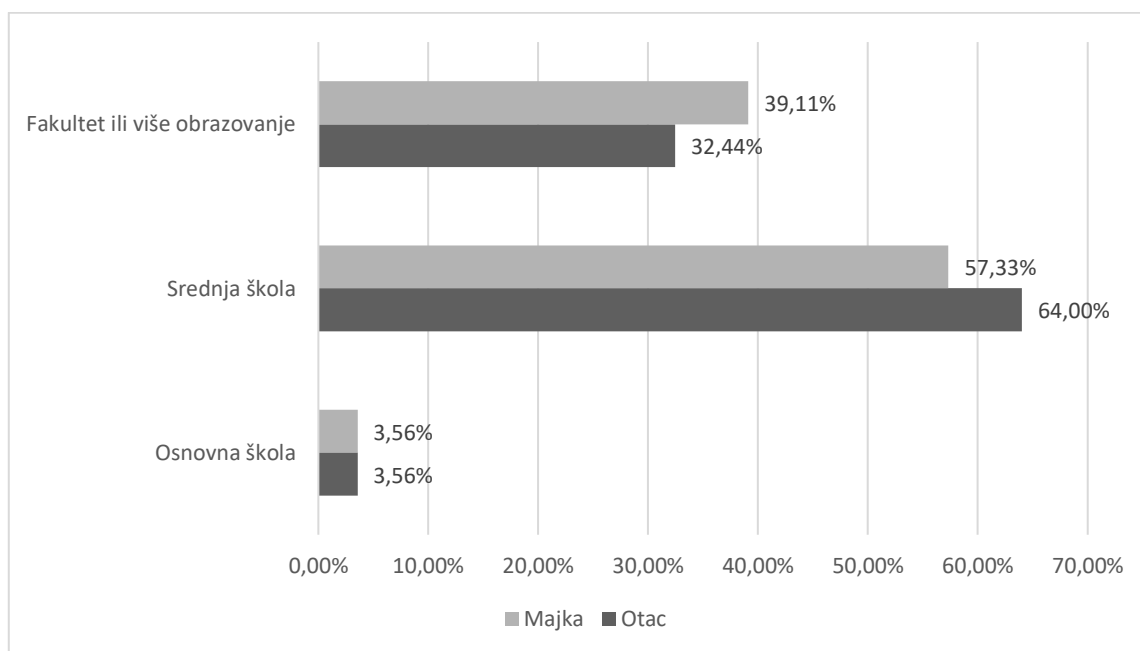
Slika 2. Imovinski status

Slika 3. Posjedovanje knjiga

Većina roditelja ispitanika završila je srednju školu ili fakultet, samo njih osmero odgovorilo je da su ili jedan ili oba roditelja završila osnovnu školu. Veći postotak majki ispitanika posjeduje sveučilišnu diplomu ili više obrazovanje od očeva ispitanika, u omjeru 88 (39,1%) naspram 73 (32,4%) (Slika 4). Više očeva nego majki završilo je srednjoškolsko

obrazovanje, njih 144 od ukupno 225 (Slika 4). Nadalje, zaposlenost je još jedan dobar pokazatelj ekonomskog statusa pojedinca i mogućnosti sudjelovanja u kulturnoj potrošnji. Tablica 5 prikazuje radni odnos roditelja studenata, 70,7% očeva i 77,7% majki trajno su zaposleni radnici, njih 3,5% i 5,3% povremeno su zaposleni kao sezonski radnici ili honorarni radnici, a nezaposlenih i u potrazi za poslom je samo njih manje od 3%. No, velika je razlika u odnosu roda kod kategorije umirovljenika i nezaposlenih koji nisu u potražnji posla. Tako je mnogo više majki studenata nezaposleno i brine o kućanstvu (8,4%), a mnogo više očeva nego majki umirovljeno (14,7%).

Slika 4. Obrazovanje roditelja

Tablica 5. Radni odnos roditelja

Radni odnos	Otac		Majka	
	N	%	N	%
Zaposlen (u stalnom radnom odnosu)	159	70,67	175	77,78
Nezaposlen (i traži zaposlenje)	6	2,67	5	2,22
Zaposlen povremeno (sezonski, honorarno)	8	3,56	12	5,33
Brine o kućanstvu (i ne traži posao)	2	0,89	19	8,44
Umirovljenik	33	14,67	8	3,56
Nešto drugo (preminuo, trajno nesposoban za rad)	17	7,56	6	2,67
<i>Ukupno</i>	225	100	225	100

6.3. Glazbene preferencije studenata

Nakon utvrđivanja samoprocijenjenog ekonomskog stanja obitelji studenata i količine njihovog objektiviranog kulturnog kapitala, najvažnija analiza za ovaj rad odnosi se na preferenciju glazbenih žanrova unutar studentske populacije, a ispitana je s pomoću 26 varijabli.

Studenti zadarskog sveučilišta i zagrebačkog fakulteta trebali su na skali od pet stupnjeva označiti glazbene žanrove koji im se najviše sviđaju, a koji najmanje. Stupnjevi su poredani od izrazito negativnog prema izrazito pozitivnom odnosu ispitanika prema glazbenim žanrovima, tako 1 predstavlja *Uopće mi se ne sviđa*, 2 – *Ne sviđa mi se*, 3 – *Niti mi se sviđa niti mi se ne sviđa*, 4 – *Sviđa mi se* i 5 – *Jako mi se sviđa*. Skala se prvotno sastojala od šest stupnjeva, gdje se posljednji odnosio na nepoznavanje određenog žanra, no svaki odgovor koji je pripadao toj kategoriji nije se uzimao u obzir tijekom analize, već je rekodiran u *missing data* radi lakše obrade podataka.

Tablica 6 prikazuje strukturu glazbenih preferencija studenata Sveučilišta u Zadru i Filozofskog fakulteta u Zagrebu, od najomiljenijih do onih glazbenih žanrova koji im se najmanje sviđaju. Analiza preferencija određenih glazbenih žanrova pokazala je da se cjelokupnom uzorku, i zadarskim i zagrebačkim studentima, najviše sviđaju žanrovi koji prema Tonković i sur. (2014) pripadaju visokoj kulturi i *alternativno-rokerskom* stilu, a to su klasična glazba (M=3,79) i jazz (M=3,44) kao dio visokog kulturnog ukusa i rock 'n' roll i alternativni oblici glazbe poput indie ili reggae glazbe kao dio *rokersko-alternativne* kulture. Osim toga vrlo su popularni i žanrovi elektronske plesne glazbe (EDM) (M=3,34) i stranog i domaćeg hip-hop, te konvencionalne glazbe poput strane pop glazbe (M=3,66). Zadarskim i zagrebačkim studentima najviše se sviđa rock 'n' roll glazba starijeg datuma (M=4,26) u koju spadaju bendovi poput Led Zeppelina, Queena, Rolling Stonesa, 47,1% ispitanika odgovorilo je da im se izrazito sviđa navedeni glazbeni žanr. Sljedeći popularniji žanrovi su klasična glazba i jazz sa izvođačima poput Bacha, Beethovena i Milesa Davisa, Louisa Armstronga i sličnih. Nadalje, 37,3% studenata sviđa se domaća pop-rock glazba (npr. Vatra, Tony Cetinski, Massimo), dok 31,1% uzorka rado sluša domaću alternativnu glazbu starijeg datuma (M=3,85) čiji su predstavnici, između ostalih, TBF, Let3, Urban, Elemental. Osim toga, sviđa im se i regionalna alternativna glazba (npr. S.A.R.S., Dubioza Kolektiv, Letu Štuke) (M=3,68), i to 43,1% njih.

Ispitanici su ravnodušni prema žanrovima kao što su domaća tradicijska glazba (M=3,13) u koju spadaju tamburaški sastavi i klape, te domaća ili regionalna hip-hop ili rap glazba (npr. Vojko V, Krešo Bengalka, Bad Copy, Edo Maajka, Krankšvester) (M=3,12), u oba slučaja 28%

ispitanika reklo je da im se takav oblik glazbenog izražavanja niti ne sviđa niti pak sviđa. Također, njih 34,2% niti ima niti nema preferenciju prema domaćem hard rocku (M=3,23) s izvođačima She Loves Pablo, Goran Bare & Majke, Killed A Fox, Muscle Tribe of Danger and Excellence kao predstavnicima žanra.

Heavy metal (M=2,76), domaća glazba domoljubne tematike (M=2,29) i regionalna narodno-zabavna glazba (M=2,38) žanrovi su koji se studentima najmanje sviđaju, s naglaskom na potonji koji je prvi u toj kategoriji jer je 39,5% uzorka na skali označilo da im se uopće ne sviđa turbofolk. Nakon toga slijedi domoljubna glazba s 39,1% i heavy metal s 25,3%. Osim toga, ispitanicima se također izrazito ne sviđa domaća zabavna glazba (21,7%, M=2,87) s izvođačima kao što su Jelena Rozga, Magazin, Jole, Mladen Grdović.

Tablica 6. Preferencije glazbenih žanrova

	<i>Uopće mi se ne sviđa %</i>	<i>Ne sviđa mi se %</i>	<i>Niti mi se sviđa niti mi se ne sviđa %</i>	<i>Sviđa mi se %</i>	<i>Jako mi se sviđa %</i>	N	M	Sd
Klasična glazba	0	10,2	20,8	43,1	21,3	215	3,79	0,91
Heavy metal	25,3	21,7	18,2	16,4	16,4	221	2,76	1,42
Domaća zabavna glazba	21,7	18,2	23,5	22,2	13,7	224	2,87	1,35
Reggae, ska ili dub glazba	6,6	13,3	28,8	34,2	13,3	217	3,35	1,09
Punk	12	19,5	24,4	24	14,2	212	3,09	1,25
Grunge	9,7	15,1	24,4	16,8	16,4	186	3,18	1,27
Stoner rock	11,1	19,5	24,4	11,5	4,88	161	2,71	1,12
Strana pop glazba	6,6	10,6	20	33,3	28,4	223	3,66	1,19
Rock 'n' Roll starijeg datuma	1,7	3,1	9,3	38,2	47,1	224	4,26	0,88
Rock 'n' Roll novijeg datuma	4	9,3	24,8	34,2	17,7	203	3,58	1,05
Domaći hard rock	8,4	11,1	34,2	25,7	12	206	3,23	1,11
Regionalna narodno-zabavna glazba	39,5	17,3	14,2	18,2	8,8	221	2,38	1,40
Strana alternativna (indie) glazba	6,2	12,4	20,4	26,6	21,7	197	3,51	1,21
Domaća alternativna (indie) glazba	11,1	18,2	21,3	12,8	8,4	162	2,85	1,22
Domaća tradicijska glazba	13,7	15,1	28	26,6	14,6	221	3,13	1,25
Hip hop/rap glazba starijeg datuma	8,8	18,2	24,4	28,8	15,1	215	3,24	1,20

Hip hop/rap glazba novijeg datuma	13,7	20,4	23,1	27,5	12	218	3,03	1,25
Domaća ili regionalna hip-hop/rap glazba	12,4	15,5	28	32	10,2	221	3,12	1,18
Domaća pop-rock glazba	7,1	12,4	24	37,3	18,2	223	3,47	1,14
Elektronska plesna glazba EDM	8,4	15,1	23,5	33,7	15,5	217	3,34	1,18
Elektronska underground glazba UDM	15,5	18,6	19,5	17,7	10,2	184	2,85	1,30
Jazz	7,1	12	24,4	35,5	16,4	215	3,44	1,13
Domaća alternativna glazba starijeg datuma	3,1	7,1	21,7	36,4	31,1	224	3,85	1,04
Domaća alternativna glazba novijeg datuma	6,6	16,8	19,1	23,5	16,4	186	3,31	1,23
Regionalna alternativna glazba	4,4	6,2	24,4	43,1	19,1	219	3,68	1,00
Domaća glazba domoljubne tematike	39,1	17,3	21,7	16,4	4,4	223	2,29	1,26

6.4. *Donošenje odluka u zajednici*

Udio u sudjelovanju i utjecaju na donošenje važnih odluka na različitim razinama društva, od sfere obitelji pa sve do državne razine, prikazuje sklonost studenata da mijenjaju društvo u kojem žive. Ekspresivne vrijednosti postmoderne jednim su dijelom vezane uz želju za sudjelovanjem u socijalnim promjenama. Tekman, Boer i Fischer (2012) prema Pavlović i sur. (2017: 407) navode da „osobe koje preferiraju sofisticirane i intenzivne glazbene stilove (poput metala i rocka) visoko vrednuju otvorenost prema promjenama, a nisko zadržavanje tradicionalnih odnosa.“

Shodno tome, ispitanici su na skali od četiri stupnja trebali procijeniti u kojoj mjeri utječu na donošenje važnih odluka u široj i užoj zajednici čiji su član. Najviše utjecaja studenti imaju u osobnim društvenim strukturama – u obiteljskim ($M=2,70$) i prijateljskim ($M=2,84$) vezama. No, mnogo više njih smatra da nema utjecaj na odluke koje se donose na višim strukturnim razinama društva. Prema podacima iz Tablice 7 moguće je uvidjeti da studenti zadarskog

sveučilišta i zagrebačkog fakulteta najmanje utjecaja imaju na odluke koje se donose na razini županije u kojoj žive (84,4%), na razini države Hrvatske (82,2%), u lokalnoj zajednici (70,6%) te čak i na razini sveučilišta gdje je 64,8% studenata procijenilo da nemaju niti malo utjecaja na odluke koje se donose na matičnom sveučilištu.

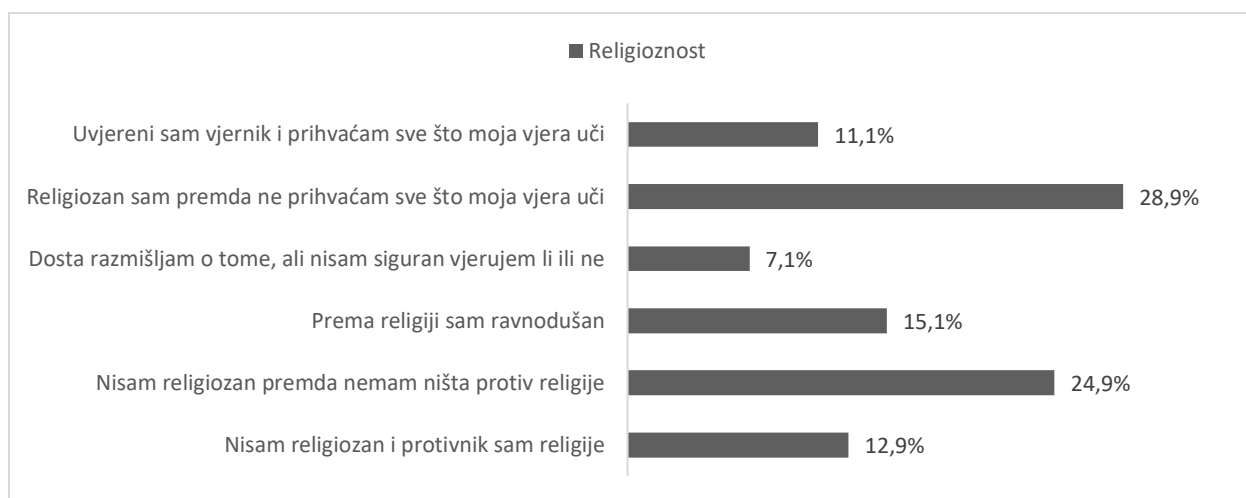
U nastavku će se pokušati utvrditi postoji li povezanost između utjecaja studenata na donošenje odluka na višim razinama društva i njihovih omiljenih glazbenih žanrova.

Tablica 7. Utjecaj na donošenje važnih odluka na različitim razinama

	<i>Nimalo %</i>	<i>Malo %</i>	<i>Mnogo %</i>	<i>Vrlo mnogo %</i>	M	Sd
Na studijskoj godini/odjelu	34,6	46,2	13,7	4,8	1,88	0,82
Na sveučilištu	64,8	26,6	7,1	0,8	1,43	0,66
U obitelji	5,7	30,6	49,7	13,3	2,70	0,76
Među svojim prijateljima	1,7	25,7	57,7	14,2	2,84	0,67
U grupi/organizaciji/društvu u kojemu sam član (npr. sportsko društvo, kulturno društvo)	48,4	30,2	15,1	3,5	1,73	0,85
U lokalnoj zajednici (gradu, naselju) u kojoj živim	70,6	25,7	2,2	0,4	1,31	0,53
Na razini županije	84,4	13,3	0,8	0,4	1,16	0,43
Na razini države Hrvatske	82,2	15,5	1,3	0	1,18	0,42

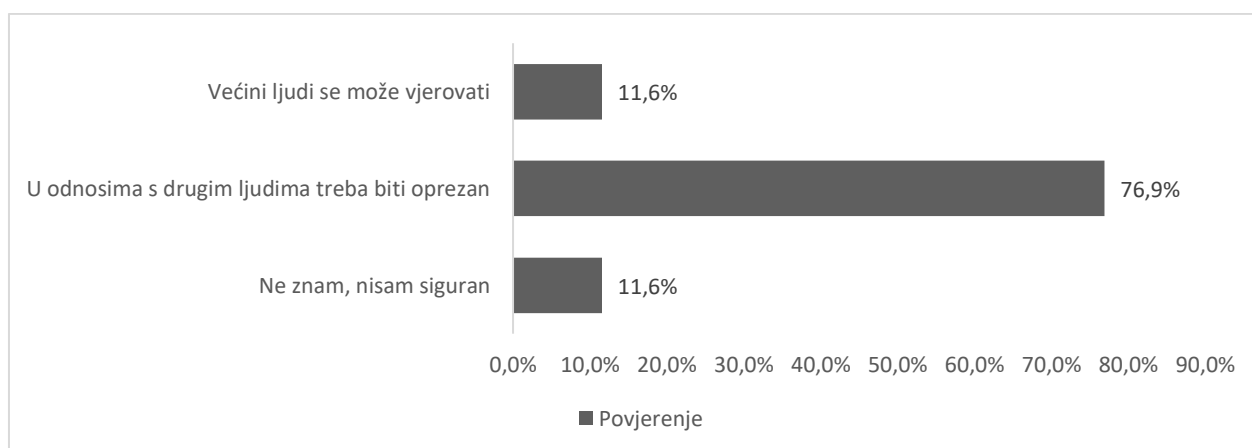
6.5. Religioznost i povjerenje prema drugima

Osim utjecaja na donošenje odluka, religioznost i povjerenje koje studenti imaju prema drugima vrlo su važni čimbenici pri odabiru glazbe koju vole, odnosno ne vole slušati. Tako oni čije su glazbene i kulturne preferencije alternativnije prirode nisu vrlo religiozni pojedinci, a oni koji se smatraju visoko religioznima skloniji su slušanju tradicionalne i popularne glazbene žanrove. Zadarski i zagrebački studenti trebali su razinu svoje religioznosti procijeniti biranjem između šest varijabli čija je analiza pokazala da postoji podjednak broj onih koji se deklariraju kao uvjereni vjernici koji prihvaćaju sve što njihova vjera uči, i onih koji nisu religiozni i protivnici su religije. Prvi čine 11,1% ukupnog uzorka, a potonji 12,1% (Slika 5). No, mnogo više ispitanika, njih 28,9% (65) reklo je da je religiozno no da ne prihvaća sve što njihova vjera uči, a njih 24,9% (56) da nisu religiozni te da nemaju ništa protiv religije. Njih 15,1% nije zainteresirano za religiju, a 7,1% aktivno o njoj razmišlja, no nije sigurno vjeruje li ili ne.

Slika 5. Razina religioznosti ispitanika

Povjerenje ili opreznost u odnosima s drugim ljudima pokazatelji su otvorenosti, odnosno zatvorenosti osobe prema novim iskustvima te stupnja tolerancije prema kulturnim različitostima, a povezanost ovih vrijednosti sa glazbenim preferencijama izraz je osobnog stava i individualizacije pojedinca. Stoga, „rezultati istraživanja odnosa osobina ličnosti i glazbenih preferencija pokazuju da optimistične i konvencionalne žanrove (country, pop) te energične i ritmične žanrove (rap, soul, dance) preferiraju osobe s izraženijim crtama ekstraverzije i ugodnosti, a refleksivnu i kompleksnu glazbu (primjerice, klasika, jazz, blues) te intenzivnu i buntovnu (alternativna glazba, rock, metal) osobe s izraženijom crtom otvorenosti prema iskustvu“ (Pavlović i sur., 2017: 406). Studenti Sveučilišta u Zadru i Filozofskog fakulteta u Zagrebu na pitanje može li se većini ljudi vjerovati ili pak je ipak bolje biti oprezan u odnosu s drugima odgovorili su da je bolje biti oprezan (76,9%) (Slika 6).

Slika 6. Povjerenje prema drugima

6.6. Testiranje hipoteza

H1: Postoji statistički značajna razlika u preferenciji određenih glazbenih žanrova s obzirom na spol ispitanika.

Hipoteza je testirana pomoću t-testova kako bi se otkrilo postoji li statistički značajna razlika u preferenciji određenih glazbenih žanrova s obzirom na spol ispitanika (Tablica 8). Razlika se pokazala značajnom kod preferencije klasične glazbe, strane pop glazbe, strane alternativne (indie) glazbe, te kod regionalnog alternativnog žanra i glazbe s domoljubnom tematikom što znači da je hipoteza djelomično potvrđena ($p < 0,05$).

Tablica 8. Razlike u preferencijama glazbenih žanrova prema spolu

Žanr	Žene		Muškarci		t	df	p
	M	Sd	M	Sd			
Klasična glazba	3,70	0,90	4	0,90	-2,213	213	0,027
Strana pop glazba	3,79	1,10	3,36	1,33	2,502	221	0,013
Strana alternativna (indie) glazba	3,63	1,20	3,21	1,17	2,240	195	0,026
Regionalna alternativna glazba	3,77	0,96	3,45	1,08	2,161	217	0,031
Domoljubna glazba	2,16	1,26	2,59	1,24	-2,311	221	0,021

Usprkos tome što mnoga istraživanja (Habe i sur., 2017) pokazuju da su muškarci skloniji agresivnijim žanrovima poput metala, a žene preferiraju klasiku, analiza prikupljenih podataka prikazuje drugačiju sliku zadarske i zagrebačke studentske populacije. Studentice Sveučilišta u Zadru i Filozofskog fakulteta u Zagrebu preferiraju stranu pop glazbu ($M=3,79$), stranu alternativnu (indie) glazbu ($M=3,63$), te regionalnu alternativnu glazbu ($M=3,77$), dok studenti više vole slušati klasičnu glazbu ($M=4$) i domaću glazbu domoljubne tematike ($M=2,59$) što pokazuje rodnu razliku u preferiranju određenih glazbenih žanrova unutar uzorka.⁹ Ostali glazbeni žanrovi nisu se pokazali statistički značajnima s obzirom na rodnu pripadnost.

⁹ Klasična glazba oprimjerena je sljedećim zvođačima: Bach, Beethoven, Vivaldi, Mozart. Strana pop glazba: Dua Lipa, Beyonce, Adele, Rihanna, Lady GaGa, Katty Perry. Strana alternativna (indie) glazba: Florence and

H2: Postoji statistički značajna razlika u preferiranju određenih glazbenih žanrova s obzirom na mjesto studiranja ispitanika.

Provođenjem t-testova ispitala se razlika u glazbenom ukusu s obzirom na to studiraju li studenti u Zadru ili Zagrebu. Analiza se pokazala statistički značajnom u tri slučaja – kod domaće zabavne glazbe, grunge žanra i strane alternativne (indie) glazbe. Iz Tablice 7 moguće je iščitati da je postavljena pretpostavka djelomično potvrđena ($p < 0,05$). Potvrđena je u slučaju domaće zabavne glazbe gdje se pokazalo da je studenti Sveučilišta u Zadru ($M=3,08$) preferiraju više od zagrebačkih studenata ($M=2,63$). Također, strana indie glazba ($M=3,71$) i grunge ($M=3,42$) popularniji su kod zagrebačkih studenata nego zagrebačkih. Uzimajući u obzir grad u kojem ispitanici studiraju kod ostalih glazbenih žanrova nije pronađena statistički značajna razlika.

Tablica 7. Preferencije glazbenih žanrova s obzirom na mjesto studija ispitanika

	Zadar		Zagreb		t	df	p
	M	Sd	M	Sd			
Domaća zabavna glazba	3,08	1,31	2,63	1,36	2,486	218	0,013
Grunge	2,98	1,30	3,42	1,20	-2,386	183	0,018
Strana alternativna (indie) glazba	3,35	1,21	3,71	1,19	-2,079	193	0,038

H3: Ne postoji statistički značajna razlika u preferiranju određenih glazbenih žanrova s obzirom na ekonomski status ispitanika.

Pretpostavka je testirana pomoću jednosmjerne analize varijance (ANOVA). Utvrđeno je da postoji statistički značajna razlika kod domaće alternativne glazbe novijeg datuma i samoprocijenjenog imovinskog stanja obitelji ispitanika (Slika 7). Rezultat iznosi $F_{(4,181)}=2,516$, a $p=0,043$. No, nakon provođenja *post hoc* Scheffeovog testa ipak je dokazano da ne postoji statistički značajna razlika kod nijedne od varijabli koja određuje imovinski status studenata. Stoga, samoprocijenjeni ekonomski status ispitanika nije se pokazao važnim prediktorom u biranju omiljenih glazbenih žanrova, a nul-hipoteza je potvrđena.

the Machine, Arcade Fire, The National, Vampire Weekend, Pavement, Wilco, Alt-J. *Regionalna alternativna glazba*: S.A.R.S., Dubioza Kolektiv, Letu Štuke. *Domaća glazba domoljubne tematike*: Thompson, Mate Bulić, Škoro.

Tablica 8. Preferencije glazbenih žanrova s obzirom na ekonomski status ispitanika

	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Domaća alternativna glazba novijeg datuma	14,77	4	3,691	2,516	0,043

H4: Postoji statistički značajna razlika u preferiranju određenih glazbenih žanrova s obzirom na obrazovanje njihovih roditelja.

Sljedeća pretpostavka podrazumijeva kulturnu transmisiju koja se tiče glazbenog ukusa temeljenog na roditeljskom obrazovanju. Pretpostavka polazi od Bourdieuove (2011) teorije homologije gdje ispitanici čiji roditelji su završili visokoškolsko obrazovanje preferiraju visoku kulturu, a oni ispitanici s nižim roditeljskim obrazovanjem, odnosno bez više stručne spreme, preferiraju popularne i niže (*lowbrow*) oblike kulturnih sadržaja, uključujući glazbeni ukus.

Hipoteza je testirana pomoću t-testova kako bi se analizirala povezanost roditeljskog obrazovanja, očeva i majčina, sa glazbenim preferencijama studenata i studentica Sveučilišta u Zadru i Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Rezultati, prikazani u Tablici 9 za očeve ispitanika i Tablici 10 za majke, djelomično su potvrdili hipotezu ($p < 0,05$). No, također su pokazali da postoji raznolikost preferencija unutar studentske populacije s obzirom na očevu obrazovanje koja može poprimiti generacijske naznake Petersonove (1992) teorije omnivora i univora, gdje postoji mogućnost da su studenti čiji očevi su visoko obrazovani pripadaju kulturnim svejedima (Tablica 9). Što znači da očeva visina obrazovanosti utječe na veći raspon kulturnih oblika i ukusa koje studenti posjeduju.

Tablica 9. Obrazovanje oca i glazbeni ukus studenata

	<i>Bez VSS</i>		<i>Sa VSS</i>		<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
	<i>M</i>	<i>Sd</i>	<i>M</i>	<i>Sd</i>			
Reggae, ska ili dub	3,25	1,07	3,57	1,11	-2,078	215	0,038
Stoner rock	2,58	1,05	2,98	1,26	-2,140	159	0,033
Domaći hard rock	3,10	1,07	3,50	1,15	-2,393	204	0,017
Strana alternativna (indie) glazba	3,37	1,19	3,81	1,19	-2,452	195	0,015
Domaća alternativna (indie) glazba	2,67	1,19	3,17	1,23	-2,503	160	0,013
Elektronska underground glazba (UDM)	2,71	1,26	3,14	1,34	-2,148	182	0,033

Analiza je pokazala da postoji statistički značajna razlika u odabiru omiljenih glazbenih žanrova s obzirom na obrazovanje očeva zadarskih i zagrebačkih studenata. Pokazala se značajnom za žanrove navedene u Tablici 9, no ne i za klasičnu glazbu kao što je prvotno navedeno u četvrtoj hipotezi. Iz tog razloga, prvi dio hipoteze nije se pokazao točnim za zadarsku i zagrebačku populaciju koja je dio ovog uzorka. Iz Tablice 9 vidljivo je da osobe čiji očevi posjeduju višu školsku spremu imaju širi raspon glazbenih sadržaja koji im se sviđaju. Važno je napomenuti da svi žanrovi iz Tablice 9 pripadaju alternativnim glazbenim oblicima.

Što se tiče majčinog obrazovanja i razlika u preferiranju određenih glazbenih žanrova, analiza provedenih t-testova pokazala se statistički značajnom za tri žanra: domaću zabavnu glazbu ($p=0,037$), domoljubnu glazbu ($p=0,025$) te punk ($p=0,044$). Ispitanici čije majke nemaju višu stručnu spremu preferiraju domaću zabavnu glazbu ($M=3,02$) i glazbu s domoljubnom tematikom ($M=2,44$), a studenti čije majke posjeduju VSS preferiraju punk ($M=3,30$) što je prikazano u Tablici 10. Dok se ostali žanrovi nisu pokazali značajnima. Prema tome, drugi dio postavljene hipoteze je potvrđen ($p<0,05$) kao i postojanje jedne vrste kulturne transmisije unutar obitelji.

Tablica 10. Obrazovanje majki i glazbeni ukus studenata

	Bez VSS		Sa VSS		<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
	<i>M</i>	<i>Sd</i>	<i>M</i>	<i>Sd</i>			
Domaća zabavna glazba	3,02	1,33	2,64	1,35	2,095	222	0,037
Punk	2,95	1,15	3,30	1,37	-2,023	210	0,044
Glazba s domoljubnom tematikom	2,44	1,27	2,05	1,21	2,254	221	0,025

H5: Postoji statistički značajna razlika u preferiranju određenih glazbenih žanrova s obzirom na njihovu aktivnost u društvenim pitanjima zajednice.

Nadalje, ova hipoteza odnosi se na percepciju osobnog utjecaja kojeg pojedini student posjeduje u odlučivanju i donošenju važnih odluka koje se donose unutar osobnih društvenih skupina (obitelj, prijatelji) čiji su članovi i onih širih društvenih zajednica kojima pripadaju (županija, država) i razlika u preferiranju određenih glazbenih žanrova s obzirom na to.

Kako bi se utvrdilo postoji li navedena statistički značajna razlika provedena je jednosmjerna analiza varijance (ANOVA). Pretpostavka da studenti koji preferiraju

alternativne oblike glazbe kao što su *rock* ili *metal* s obzirom na njihovu uključenost i utjecaj na donošenje odluka na višim razinama društva, u ovom slučaju na razini županije i države Hrvatske, djelomično je potvrđena ($p < 0,05$). U slučaju osobnog utjecaja na odluke koje se donose na razini županije nije utvrđena statistički značajna razlika, no što se tiče utjecaja na odluke na državnoj razini razlike postoje kod sljedećih žanrova: punka, grungea, stoner rocka, strane alternativne (indie) glazbe, te elektronske underground glazbe (Tablica 11). Tablica 11 prikaz je rezultata koji potvrđuju da osobe sa preferencijom prema alternativnim oblicima glazbe nastoje što više sudjelovati u socijalnim promjenama.

Nakon provođenja *post hoc* Scheffeovog testa utvrđeno je da ne postoje razlike među grupama kod punka i stoner rocka. Ali, pokazalo se da osobe koje smatraju da imaju barem malo ili mnogo utjecaja na donošenje važnih odluka na razini države Hrvatske preferiraju ostale glazbene stilove alternativne domene prikazane u Tablici 11, točnije grunge, stranu alternativnu (indie) glazbu te elektronsku underground glazbu (Tablica 12).

Tablica 12 prikazuje usporedbu srednjih vrijednosti između tri varijable (*Nimalo*, *Malo*, *Mnogo*) osobnog utjecaja na donošenje važnih odluka na razini države Hrvatske. Analizom je utvrđeno postojanje statistički značajne razlike kod sljedećih glazbenih žanrova: grungea, strane alternativne (indie) glazbe i elektronske underground glazbe (UDM). Ispitanici koji preferiraju grunge i stranu indie glazbu smatraju da imaju malo utjecaja na donošenje bitnih odluka na najvišim razinama društva, dok osobe koje smatraju da imaju mnogo utjecaja na donošenje tih istih odluka preferiraju elektronsku underground glazbu (UDM). ANOVA je pokazala da postojanje povezanosti između sudjelovanja u društvenim aktivnostima i afinitetu prema alternativnim glazbenim stilovima.

Tablica 11. Studentske preferencije glazbenih žanrova i percepcija osobnog utjecaja na donošenje važnih odluka na razini države Hrvatske

	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Punk	10,61	2	5,307	3,434	0,034
Grunge	15,01	2	7,508	4,776	0,009
Stoner rock	8,29	2	4,146	3,382	0,036
Strana alternativna (indie) glazba	11,64	2	5,824	4,112	0,017
Elektronska underground glazba (UDM)	11,81	2	5,908	3,574	0,030

Tablica 12. Usporedba srednjih vrijednosti percepcije osobnog utjecaja s obzirom na preferenciju određenih glazbenih žanrova

<i>Percepcija osobnog utjecaja na donošenje odluka na razini države Hrvatske</i>				
<i>Žanr</i>	M₁	M₂	M₃	Post-hoc*
Grunge	3,04	3,77	4,00	1-3
Strana alternativna (indie) glazba	3,41	4,06	3,00	1-3
Elektronska underground glazba (UDM)	2,77	3,03	4,66	2-3

M_{1, 2, 3} – Srednje vrijednosti odgovora *Nimalo*, *Malo* i *Mnogo* na percepciju osobnog utjecaja na donošenje odluka

1 – Nimalo, 2 – Malo, 3 – Mnogo

*p<0,05

H6: Postoji statistički značajna razlika u glazbenim preferencijama ispitanika s obzirom na njihovu religioznost.

Posljednja hipoteza testirana je pomoću jednosmjerne analize varijance (ANOVA) koja je potvrdila postavljenu hipotezu ($p < 0,05$). Dobiveni rezultati u skladu su s prethodnim istraživanjima (Ok i Erdal, 2014) gdje osobe koje se smatraju religioznima preferiraju tradicionalnije glazbene žanrove, a onima koji se ne smatraju religioznima omiljeniji su rokovski žanrovi.

Tablica 13. Povezanost između glazbenih preferencija i religioznosti ispitanika

	SS	df	MS	F	p
Heavy metal	32,41	2	16,205	8,464	0,000
Domaća zabavna glazba	48,19	2	24,095	14,810	0,000
Punk	21,86	2	10,934	7,366	0,000
Grunge	31,76	2	15,884	10,756	0,000
Stoner rock	19,28	2	9,640	8,388	0,000
Strana pop glazba	14,19	2	7,099	5,184	0,006
Regionalna narodno-zabavna glazba	23,30	2	11,651	6,209	0,002
Strana alternativna (indie) glazba	21,69	2	10,847	7,926	0,000
Domaća alternativna (indie) glazba	15,66	2	7,832	5,491	0,004
Domaća tradicijska glazba	46,77	2	23,385	17,041	0,000
Domaća pop rock glazba	32,75	2	16,377	14,027	0,000
Elektronska plesna glazba	23,35	2	11,675	9,006	0,049
Domoljubna glazba	64,80	2	32,404	24,478	0,000

Analizom dobivenih podataka otkrivena je statistički značajna razlika kod 13 različitih glazbenih žanrova (Tablica 13). Prema podacima iz Tablice 14, nakon provođenja *post hoc* Scheffeovog testa utvrđene su razlike u afinitetu prema određenim glazbenim žanrovima između tri grupe ispitanika s obzirom na njihovu religioznost, a to su oni koji se smatraju religioznima, ravnodušnima ili nereligioznima. Analiza je pokazala da se oni pojedinci koji preferiraju narodne i tradicionalne stilove u glazbi, primjerice domaću zabavnu glazbu ili domaću glazbu domoljubne tematike u principu smatraju religioznima, a oni čije preferencije leže u alternativnim i buntovničkim oblicima glazbe kao što su heavy metal, punk ili grunge ne smatraju se religioznima (Tablica 14). Zajednička karakteristika takvim tipovima glazbenih žanrova jest to što svi oni naglašavaju sekularno-racionalne vrijednosti.

Tablica 14. Usporedba srednjih vrijednosti među grupama ispitanika s obzirom na religioznost

Žanr	Religioznost			Post-hoc*
	M ₁	M ₂	M ₃	
Heavy metal	2,38	2,66	3,24	1-3
Domaća zabavna glazba	3,35	2,98	2,30	1-3, 2-3
Punk	2,74	3,10	3,47	1-3
Grunge	2,72	3,09	3,66	1-3
Stoner rock	2,28	2,80	3,06	1-3
Strana pop glazba	3,88	3,82	3,34	1-3
Regionalna narodno-zabavna glazba	2,69	2,51	1,97	1-3
Strana alternativna (indie) glazba	3,13	3,46	3,89	1-3
Domaća alternativna (indie) glazba	2,51	2,75	3,21	1-3
Domaća tradicijska glazba	3,63	3,16	2,59	1-3, 2-3
Domaća pop rock glazba	3,94	3,22	3,13	1-2, 1-3
Elektronska plesna glazba (EDM)	3,65	3,46	2,92	1-3, 2-3
Domoljubna glazba	2,84	2,40	1,62	1-3, 2-3

M_{1, 2, 3} – Srednje vrijednosti odgovora *Religiozan/na*, *Ravnodušan/na* i *Nereligiozan/na*, na pitanje religioznosti
 1 – Religiozan/na, 2 – Ravnodušan/na, 3 – Nereligiozan/na

*p<0,05

7. Rasprava

Cilj ovog rada bio je dobiti uvid u strukturu glazbenih preferencija studenata Sveučilišta u Zadru i Filozofskog fakulteta u Zagrebu i prediktora koji utječu na sklonost prema istima. Razlike u afinitetu prema određenim glazbenim žanrovima javljaju se s obzirom na pripadnost određenom spolu, klasi pa čak i mjestu studija ispitanika. Osim toga, ovim istraživanjem također se nastojalo otkriti postoji li razlika u preferiranju određenih glazbenih žanrova kod studenata i njihovog utjecaja na donošenje odluka na makro razinama društva. Nadalje, ispitala se veza između religioznosti i glazbenih preferencija studenata. Uzevši sve te aspekte u obzir, kreirana je slika glazbenog ukusa zadarskih i zagrebačkih studenata.

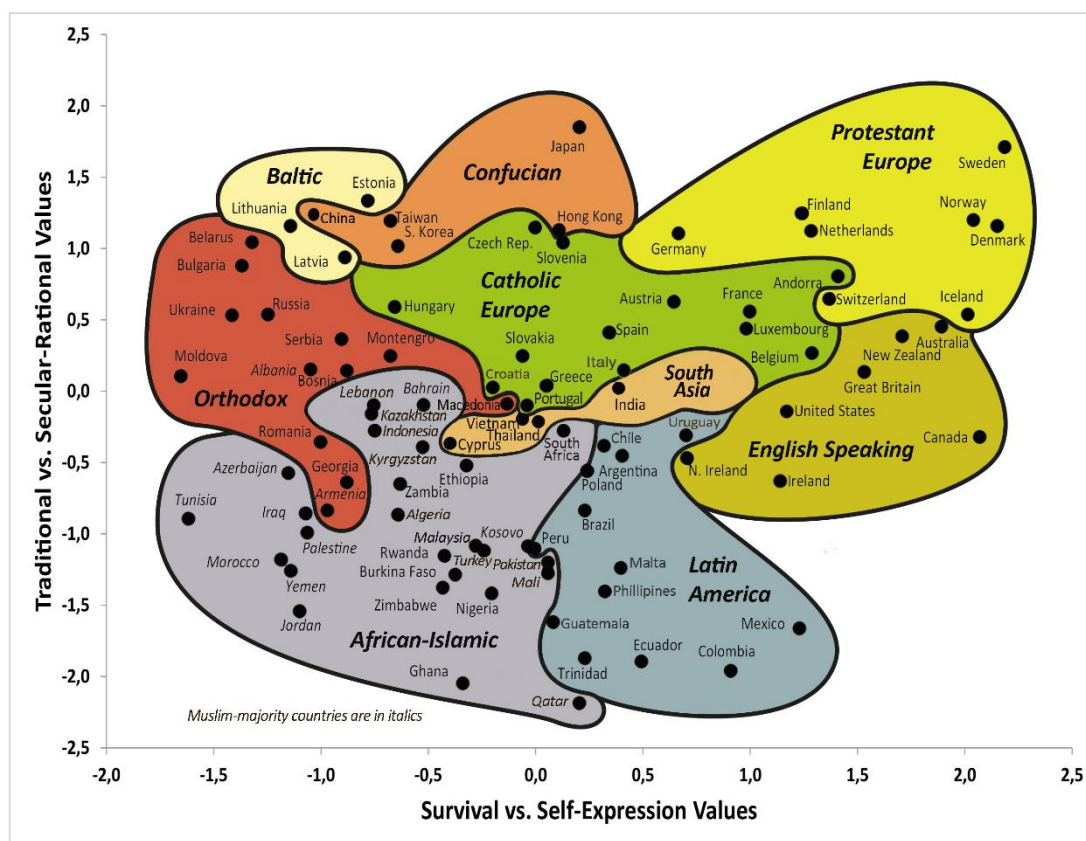
Nakon provođenja testova i analize dobivenih podataka pronađena je statistički značajna razlika u preferiranju određenih glazbenih žanrova prema spolu, no rezultati su pokazali da glazbene preferencije studentske populacije u ovom uzorku odstupaju od onih opće populacije mladih. Preciznije, poklapaju se s prethodnim istraživanjima (Habe i sur., 2017; Tonković i sur., 2014) samo djelomično u tome što ženske ispitanice preferiraju konvencionalnu glazbu kao što je komercijalna strana pop glazba. Usto im se sviđaju i alternativni oblici glazbenih sadržaja poput strane indie glazbe i regionalne alternativne glazbe. No, iako je za muškarce pretpostavljeno da uživaju u agresivnijim žanrovima kao što je *metal*, ovo istraživanje pokazalo je sasvim obrnutu sliku glazbenih preferencija muških ispitanika. Studenti više nego studentice uživaju u klasi i domoljubnoj glazbi. S time da je analiza frekvencijskih tablica pokazala da su ta dva žanra na suprotnim polovima afiniteta ukupne studentske populacije, što znači da je glazba visoke kulture, klasika, među omiljenijim žanrovima, a glazba s domoljubnom tematikom nalazi se u kategoriji onih glazbenih žanrova koje se zadarskim i zagrebačkim studentima najmanje sviđaju.

Nadalje, postoje i razlike u preferencijama glazbe s obzirom na grad u kojem ispitanici studiraju. Analiza statistički značajnih razlika pokazala je da studenti koji studiraju u Zadru više vole domaću zabavnu glazbu nego zagrebački studenti čije preferencije leže u alternativnim vrstama glazbe, točnije skloniji su slušanju grungea i strane alternativne (indie) glazbe. Isto tako, rezultati su u skladu s istraživanjem Marcelića i sur. (2016) koje je pokazalo da mladi iz Zadra preferiraju domaću zabavnu glazbu. Do lokalne razlike u afinitetu prema glazbenim stilovima dolazi iz razloga što grad Zagreb zbog svoje veličine nudi veće mogućnosti izbora u, primjerice, mjestima izlazaka mladih, uključujući velik broj mjesta s naglaskom na autonomne stilove, nego to čini Zadar koji posjeduje samo jedan takav prostor.

Zatim se ispitalo utječe li samoprocijenjeni ekonomski status ispitanika na odabire u glazbenom stilu studenata i potrošnju na slične sadržaje. Analiza dobivenih rezultata pokazala je da samoprocijenjeno imovinsko stanje obitelji neznatno utječe na preferencije u glazbenim žanrovima, što ga ne čini važnim prediktorom u sudjelovanju u kulturnoj potrošnji glazbe.

No, aspekt u kojem se javlja vrlo velika važnost u razlikama u odabirima omiljenih glazbenih vrsta jest obrazovanje roditelja, gdje se opet pokazalo da postoje odstupanja ovog uzorka od rezultata dobivenih prethodnim istraživanjima. Usprkos tome, rezultati su potvrdili da generacijska transmisija kulture i glazbenih preferencija postoji i kod zadarskih i kod zagrebačkih studenata. Analiza podataka otkrila je da se kulturna transmisija događa s obzirom na dihotomiju obrazovanja, bez VSS i sa VSS, kojeg posjeduju oba roditelja. Kod ispitanika čiji očevi su visoko obrazovani nazire se kulturno omnivorstvo gdje studenti imaju vrlo raznolik afinitet prema različitim glazbenim žanrovima, i to onima koji pripadaju alternativnoj domeni glazbenih oblika, ali ne postoji značajna razlika u preferiranju visoke kulture s obzirom na očevu obrazovanje. Važno je spomenuti da unutar ovog uzorka više majki nego očeva posjeduje višu stručnu spremu. No, jedini glazbeni žanr koji se pokazao statistički značajnim s obzirom na visoko obrazovanje majke jest punk. S druge strane, rezultati dobiveni od ispitanika čije majke ne posjeduju visoko obrazovanje potvrđuju pretpostavku da niže obrazovanje roditelja može rezultirati većem preferiranju narodne i tradicionalne glazbe.

Razlike u glazbenim preferencijama mladih ne moraju nužno biti samo posljedica roditeljske razine obrazovanja, već na njih utječu i veći društveni procesi i promjene koje se tiču modernizacije i tranzicije hrvatskog društva iz tradicionalnog u moderno, što navode i Tonković i sur. (2014), a Inglehart i Welzel (2007) promjenu vrijednosti, koja utječe na odabire glazbenih žanrova, uslijed progressa u kulturnoj i socioekonomskoj strukturi društva, prikazali su na kulturnoj mapi svijeta (vidi Sliku 7). Hrvatska se na toj mapi nalazi u središtu gdje se preklapaju sekularno-racionalne vrijednosti i vrijednosti opstanka. Hrvatska još uvijek više teži vrijednostima opstanka, kao što su važnost religije i poštivanje vlasti i autoriteta, nego ekspresivnim vrijednostima, što može biti pokazatelj razloga zašto pojedini studenti više preferiraju domaću zabavnu glazbu i slične žanrove od onih žanrova koji u svojoj suštini nose ekspresivne vrijednosti poput tolerancije, povjerenja prema drugima, i kulturnog pluralizma.

Slika 7. Hrvatska na kulturnoj mapi svijeta iz 2017. godine (WVS, 2017)

Ako se odmah nadovežemo na rezultate povezanosti religioznosti i glazbenih preferencija studenata uvidjet ćemo da se navedene vrijednosti mogu primijeniti i na njih. Rezultati su pokazali da oni studenti koji se ne smatraju religioznima preferiraju autonomne glazbene žanrove, a tradicionalne i narodne glazbene žanrove više slušaju studenti koji se smatraju religioznima. Prema tome, uzorak studenata u skladu je s rezultatima prijašnjih istraživanja (Ok i Erdal, 2014).

Osim toga, također se istraživalo postojanje razlike u glazbenim preferencijama s obzirom na percepciju osobnog utjecaja na donošenje važnih odluka studenata na višim razinama društva, poput županije i same države Hrvatske. Pretpostavlja se da oni koji smatraju da imaju mnogo utjecaja na donošenje takvih odluka preferiraju alternativne oblike glazbe (punk, grunge) koji naglašavaju i pozitivno vrednuju sudjelovanje u socijalnim promjenama, što se na našem uzorku pokazalo točnim.

8. Zaključak

Ovim istraživanjem nastoji se pružiti slika glazbenog ukusa i njegovog stvaranja i oblikovanja s obzirom na različite čimbenike koji uključuju i osobni i kolektivni identitet studentske populacije Sveučilišta u Zadru i Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Na afinitet prema određenim glazbenim žanrovima utječu ponajviše spol i razina obrazovanja roditelja, tek nakon toga grad u kojem ispitanici studiraju, a ekonomska pripadnost klasi koja je u ovom slučaju samoprocijenjena, a ne statistički utvrđena ne predstavlja važan prediktor u glazbenim preferencijama, što je dokazano ovim istraživanjem.

Prema dobivenim rezultatima, studentice više vole komercijalne žanrove popularne kulture i stranu te regionalnu alternativnu glazbu, dok su studenti skloniji slušanju onih žanrova koji se smatraju visokom kulturom (klasika) te tradicionalnim oblicima glazbe koja naglašava nacionalnu pripadnost. Prema tome, studenti preferiraju glazbu s domoljubnom tematikom više nego studentice. Rezultati se djelomično kose s dosadašnjim istraživanjima koja su pokazala da žene više nego muškarci preferiraju klasičnu glazbu, što kod ove studentske populacije nije slučaj. Što se tiče mjesta studija, oni ispitanici koji studiraju u Zadru preferiraju domaću zabavnu glazbu, dok zagrebački studenti više vole slušati grunge i stranu alternativnu (indie) glazbu.

Nadalje, Bourdieuova (2011) teorija homologije kulturnih ukusa ograničena je u svojoj primjeni na ovom uzorku iz razloga što se pokazalo da imovinsko stanje obitelji umnogome ne utječe na glazbeni ukus i preferencije zadarskih i zagrebačkih studenata. No, njegov doprinos teoriji kulturne transmisije pomogao je utvrditi postojanje veze, a s time i razlika, između razine roditeljskog obrazovanja i sklonosti ispitanika biranju određenih glazbenih žanrova. Utjecaj očevog visokog obrazovanja rezultira raznolikošću glazbenih preferencija studenata, sa sklonošću prema onima koji pripadaju autonomnoj alternativnoj sceni (primjerice reggae i stoner rock), što potvrđuje da zadarski i zagrebački studenti nastoje u svoj identitet uključiti što više glazbenih sadržaja svih vrsta, neovisno o tome kojoj vrsti kulture (popularna, niska, visoka) pojedini žanrovi pripadaju, a takav pristup čini ih kulturnim svejedima. Kulturni univori (Peterson, 1992) su samo u slučaju kulturne transmisije s obzirom na niže obrazovanje majki gdje im preferencije leže u tradicionalnim žanrovima kao što su domaća zabavna glazba i ona s domoljubnom tematikom, što je u skladu s tradicionalnim vrijednostima kojima Hrvatska još uvijek teži.

Naznake modernih i kontrakulturnih razmišljanja studenata mogu se pronaći ako pogledamo rezultate dobivene analizama glazbenih preferencija i mjere u kojoj studenti utječu na odluke koje se donose na višim razinama društva. Istraživanje se fokusiralo na razlike u preferiranju određenih glazbenih žanrova koje su pronađene s obzirom na percepciju osobnog utjecaja studenata na donošenje odluka na razini države Hrvatske. Analiza je otkrila da većina studenata smatra da nema niti malo utjecaja na te odluke. Usprkos tome oni koji smatraju da imaju mnogo utjecaja na donošenje odluka uživaju u glazbenim žanrovima koji naglašavaju kontrakulturne vrijednosti kao što su punk, grunge i stoner rock. Analiza razlika u glazbenim preferencijama s obzirom na religioznost ispitanika potvrdila je stare nalaze u tome što je otkriveno da ispitanici koji se smatraju nereligioznima preferiraju alternativne i buntovničke, odnosno rokerske stilove, a oni koji se smatraju religioznima uživaju u onim glazbenim žanrovima koji naglašavaju tradiciju i narodnost (primjerice domaća zabavna glazba, domoljubna glazba).

Na temelju rezultata ovog empirijskog istraživanja moguće je zaključiti da u nekim dimenzijama uzorak odstupa od prethodnih saznanja koja su prikupljena u drugim istraživanjima što ih čini vrlo zanimljivima. Stoga, dobiveni rezultati daju mogući referentni okvir za usporedbu u daljnjim istraživanjima glazbenih preferencija ne samo zadarskih i zagrebačkih studenata, već i studentske populacije ostalih hrvatskih studentskih središta. Posebno bi zanimljivo bilo vidjeti odnose glazbenih preferencija i vrijednosti koje hrvatske studentska populacija posjeduje. Osim toga, grad Zagreb i gradovi na jadranskoj obali (Rijeka, Šibenik, Zadar) imaju vrlo razvijenu i jaku alternativnu scenu, čije istraživanje bi pružilo uvid u nju budući da nedostaje istraživanja koja se odnose na autonomnu domenu glazbe i utjecaj koji ona ima na hrvatsko društvo u cjelini.

9. Prilozi

Anketni upitnik

Poštovani/e, ovim upitnikom želimo prikupiti podatke o slobodnom vremenu i kulturnim preferencijama studenata/ica za vrijeme COVID-19 protuepidemijskih mjera. Istraživanje se provodi u svrhu izrade završnih radova na Odjelu za sociologiju Sveučilišta u Zadru. Za ispunjavanje ankete u prosjeku treba 15 minuta pa Vas molimo za strpljenje. Upitnik je anonimn, a ispunjavanje dobrovoljno. Zahvaljujemo na suradnji!

1. Spol

1. Muški
2. Ženski

2. Koliko imate godina (molimo upisati brojku)?

3. Koji je Vaš sadašnji status?

1. Student/ica preddiplomskog studija
2. Student/ica diplomskog ili integriranog studija

4. Studij koji studirate je:

1. Jednopedmetni
2. Dvopedmetni

5. Koju godinu studija pohađate?

1. Prva godina preddiplomskog studija
2. Druga godina preddiplomskog studija
3. Treća godina preddiplomskog studija

4. Prva godina diplomskog studija (ili 4. godina integriranog studija)

5. Druga godina diplomskog studija (ili 5. godina integriranog studija)

6. Mjesto studiranja:

1. Zadar

2. Zagreb

3. Neki drugi grad, molimo navedite koji

7. Molim navedite Vaš studijski program (studijske grupe):

8. Prema Vašoj procjeni, u kojoj mjeri utječete na važne odluke koje se donose na sljedećim razinama:

	Nimalo	Malo	Mnogo	Vrlo mnogo
Na studijskoj godini/odjelu	1	2	3	4
Na sveučilištu	1	2	3	4
U obitelji	1	2	3	4
Među svojim prijateljima	1	2	3	4
U grupi/organizaciji/društvu u kojem sam član (npr. sportsko društvo, kulturno društvo)	1	2	3	4
U lokalnoj zajednici (gradu, naselju) u kojoj živim	1	2	3	4
Na razini županije	1	2	3	4
Na razini države Hrvatske	1	2	3	4

9. Molimo Vas da na sljedećem pitanju odgovorite koliko Vam se određeni glazbeni ŽANROVI SVIĐAJU ili NE SVIĐAJU. (NAPOMENA: Primjeri bendova i izvođača su ilustrativnog karaktera i ne obuhvaćaju sav raspon unutar pojedinog žanra.)

	Uopće mi se ne sviđa	Ne sviđa mi se	Niti mi se sviđa niti mi se ne sviđa	Sviđa mi se	Jako mi se sviđa	Ne poznajem ovaj žanr
Klasična glazba (npr. Bach, Beethoven, Vivaldi, Mozart)	1	2	3	4	5	6
Heavy metal (npr. Metallica, Anthrax, Sepultura, Slayer, Manowar, Shadow)	1	2	3	4	5	6

Gallery, Iron Maiden, Black Sabbath)						
Domaća zabavna glazba (npr. Colonia, Rozga, Magazin, Jole, Mladen Grdović)	1	2	3	4	5	6
Reggae, ska ili dub glazba (npr. Bob Marley, Madness, The Specials, The Mighty Mighty Bosstones)	1	2	3	4	5	6
Punk (npr. Sex Pistols, NOFX, Dead Kennedys, Bad Religion, The Ramones)	1	2	3	4	5	6
Grunge (npr. Soundgarden, Audioslave, Pearl Jam, Melvins, Stone Temple Pilots, Alice In Chains)	1	2	3	4	5	6
Stoner rock (npr. Stoned Jesus, Somali Yacht Club, All Them Witches, My Sleeping Karma)	1	2	3	4	5	6
Strana pop glazba (npr. Dua Lipa, Beyonce, Adele, Rihanna, Lady Gaga, Katy Perry)	1	2	3	4	5	6
Rock 'n' Roll starijeg datuma (npr. Led Zeppelin, Queen, Rolling Stones, The Beatles, Pink Floyd)	1	2	3	4	5	6
Rock 'n' Roll novijeg datuma (npr. Foo Fighters, Queens of the Stone Age, The White Stripes)	1	2	3	4	5	6
Domaći hard rock (npr. She Loves Pablo, Goran Bare & Majke, Killed A Fox, Muscle Tribe Of Danger And Excellence)	1	2	3	4	5	6
Regionalna narodno-zabavna glazba (npr. Seka Aleksić, Mile Kitić, MC Stojan, Saša Matić, Milica Todorović)	1	2	3	4	5	6
Strana alternativna (indie) glazba (npr. Florence and the Machine, Arcade fire, The National, Vampire Weekend, Pavement, Wilco, Alt-J)	1	2	3	4	5	6
Domaća alternativna (indie) glazba (npr. Jonathan, Aklea Neon, J.R. August, Mašinko)	1	2	3	4	5	6
Domaća tradicijska glazba (npr. tamburaši, klape)	1	2	3	4	5	6
Hip hop/rap glazba starijeg datuma (npr. N.W.A., Public Enemy, RUN-D.M.C., Eric B & Rakim, 2Pac, Snoop Dogg)	1	2	3	4	5	6
Hip hop/rap glazba novijeg datuma (npr. Kendrick Lamar, Cardi B, Chris Brown, Drake, Post Malone)	1	2	3	4	5	6
Domaća ili regionalna hip-hop/rap glazba (npr. Vojko V, Krešo Bengalka, Bad Copy, Edo Maajka, Krankšvester)	1	2	3	4	5	6
Domaća pop-rock glazba (npr. Vatra, Tony Cetinski, Massimo, Gibonni, Neno Belan)	1	2	3	4	5	6
Elektronska plesna glazba EDM (npr. Calvin Harris, Yellow Claw, The Chainsmokers, David Guetta, Martin Garrix)	1	2	3	4	5	6
Elektronska underground glazba (drum'n'bass, dubstep, glitch hop, hardstyle)	1	2	3	4	5	6

Jazz (npr. Miles Davis, Louis Armstrong, John Coltrane, Billy Cobham, Diana Krall, Keith Jarrett, Incognito)	1	2	3	4	5	6
Domaća alternativna glazba starijeg datuma (npr. TBF, Let3, Hladno pivo, Elemental, Svadbasa, Urban, Bare i Majke)	1	2	3	4	5	6
Domaća alternativna glazba novijeg datuma (npr. Nipplepeople, Svemirko, Valentino Bošković, ABOP, Sara Renar, Lovely Quinces, M.O.R.T.)	1	2	3	4	5	6
Regionalna alternativna glazba (npr. S.A.R.S., Dubioza Kolektiv, Letu Štuke)	1	2	3	4	5	6
Domaća glazba domoljubne tematike (npr. Thompson, Mate Bulić, Škoro)	1	2	3	4	5	6

10. Neovisno o tome idete li u crkvu ili ne, kako biste opisali svoj odnos prema religiji:

1. Uvjereni sam vjernik/ca i prihvaćam sve što moja vjera uči
2. Religiozan/na sam premda ne prihvaćam sve što moja vjera uči
3. Dosta razmišljam o tome, ali nisam siguran/na vjerujem li ili ne
4. Prema religiji sam ravnodušan/na
5. Nisam religiozan premda nemam ništa protiv religije
6. Nisam religiozan i protivnik sam religije

11. Općenito govoreći, biste li rekli da se većini ljudi može vjerovati ili da čovjek treba biti vrlo oprezan u odnosu prema ljudima?

1. Većini ljudi se može vjerovati
2. U odnosima s drugim ljudima treba biti oprezan
3. Ne znam, nisam siguran/na

12. Koji je najviši završeni stupanj obrazovanja Vašeg oca

1. Nezavršena osnovna škola
2. Osnovna škola
3. Trogodišnja srednja strukovna škola (za obrtnička zanimanja)
4. Četverogodišnja srednja strukovna škola (npr. tehnička, ekonomska, medicinska)
5. Gimnazija

6. Viša škola, stručni studij
7. Sveučilišni studij
8. Magisterij ili doktorat znanosti (mr. sc., dr. sc.)

13. Koji je najviši završeni stupanj obrazovanja Vaše majke

1. Nezavršena osnovna škola
2. Osnovna škola
3. Trogodišnja srednja strukovna škola (za obrtnička zanimanja)
4. Četverogodišnja srednja strukovna škola (npr. tehnička, ekonomska, medicinska)
5. Gimnazija
6. Viša škola, stručni studij
7. Sveučilišni studij
8. Magisterij ili doktorat znanosti (mr. sc., dr. sc.)

14. Vaš otac je:

1. Zaposlen (u stalnom radnom odnosu)
2. Nezaposlen (i traži zaposlenje)
3. Zaposlen povremeno (npr. sezonski, honorarno)
4. Brine o kućanstvu (i ne traži posao)
5. Umirovljenik
6. Nešto drugo (npr. preminuo, trajno nesposoban za rad)

15. Vaša majka je:

1. Zaposlena (u stalnom radnom odnosu)
2. Nezaposlena (i traži zaposlenje)
3. Zaposlena povremeno (npr. sezonski, honorarno)
4. Domaćica/kućanica (i ne traži posao)
5. Umirovljenica

6. Nešto drugo (npr. preminula, trajno nesposobna za rad)

16. Molimo procijenite imovinsko stanje Vaše obitelji:

1. Puno lošije od većine drugih
2. Nešto lošije od većine drugih
3. Ni bolje ni lošije od većine drugih
4. Nešto bolje od većine drugih
5. Puno bolje od većine drugih

17. Molimo procijenite UKUPNI BROJ KNJIGA u Vašem obiteljskom kućanstvu (NE računaju se ŠKOLSKI I STUDENTSKI UDŽBENICI)

1. 0
2. do 25
3. 26 – 50
4. 51 – 100
5. 101 – 200
6. 201 – 400
7. više od 400

10. Literatura

- Bennett, A. i Guerra, P. (2018). „Rethinking DIY culture in a post-industrial and global context“, u: Bennett, A. i Guerra, P. (ur.). *DIY Cultures and Underground Music Scenes*. UK (London): Routledge.
- Bourdieu, P. (2011 [1979]). *Distinkcija*. Zagreb: Izdanja Antibarbarus.
- Chan, T. W. (2019). „Understanding Cultural Omnivores: Social and Political Attitudes“, *British Journal of Sociology*, 70(3): 784–806. DOI: <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12613> [28. 5. 2020.].
- Čolić, S. (2008). „Sociokulturni aspekti potrošnje, potrošačke kulture i društva“, *Društvena istraživanja*, vol.17, br. 6(98): 953–973. <https://hrcak.srce.hr/31006> [20.05.2020.]
- Dobrota, S., Reić Ercegovac, I. i Habe, K. (2019). „Gender Differences in Musical Taste: The Mediating Role of Functions of Music“, *Društvena istraživanja Zagreb*, 28(4): 567–586. DOI: <https://doi.org/10.5559/di.28.4.01> [28. 5. 2020.].
- DZS, (2019). Priopćenje Državnog zavoda za statistiku – Studenti upisani na stručni i sveučilišni studij u zimskom semestru ak. g. 2018/2019. (Online) https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/08-01-07_01_2019.htm [20.6.2020].
- Emmison, M. (2003). „Social Class and Cultural Mobility: Reconfiguring the Cultural Omnivore Thesis“, *Journal of Sociology*, 39(3): 211–230. SAGE Publishing. DOI: 10.1177/00048690030393001 [28. 5. 2020.].
- Farnell, T., Matković, T., Doolan, K. i Cvitan, M. (2014). *Socijalna uključenost visokog obrazovanja u Hrvatskoj: analiza stanja*. Zagreb: Institut za razvoj obrazovanja.
- Habe, K., Dobrota, S. i Reić Ercegovac, I. (2017). „The Structure of Musical Preferences of Youth: Cross-Cultural Perspective“, *Muzikološki zbornik/Musicological Annual*, 54(1): 141–156. DOI: 10.4312/mz.54.1.141-156 [28. 5. 2020.].
- Hargreaves, D. J., Miell, D. i MacDonald, R. A. R. (2002). „What are musical identities, and why are they important?“, u: Hallam, S., Cross, I. i Thaut, M. (ur.). *The Oxford Handbook of Music Psychology* (2. ed., 2016). OUP: str. 759–774.
- Hazır, I. K. i Warde, A. (2016). „The cultural omnivore thesis: Methodological aspects of the debate“, u: Hanquinet, L. i Savage, M. (ur.). *Routledge International Handbook of the Sociology of Art and Culture*. London i New York: Routledge, str. 77–89.
- Inglehart, R. i Welzel, C. (2007). „Promjena vrednota i tvrdokornost kulturnih tradicija“, u: Inglehart, R. i Welzel, C. (ur.). *Modernizacija, kulturna promjena i demokracija: slijed ljudskog razvitka*. Beograd: Biblioteka Minerva, str. 61–86.
- Kalanj, R. (2002). „Pierre Bourdieu. Sociologija i angažman“, *Socijalna ekologija*, 11(1-2): 97–113.
- Krolo, K., Marčelić, S. i Tonković, Ž. (2015). „Roditeljski kulturni kapital kao odrednica kulturnih preferencija mladih“, *Društvena istraživanja*, 25(3): 329–351. DOI: 10.5559/di.25.3.03 [28. 4. 2020.].
- Laughey, D. (2006). *Music and Youth Culture*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

- Leguina, A. (2015). „Musical Distinctions in England – Understanding cultural homology and omnivourism through a methods comparison“, *Bulletin de Methodologie Sociologique*, 126(1): 28–45. SAGE Publishing. DOI: 10.1177/0759106315572563 [17. 6. 2020.].
- Marcelić, S., Tonković, Ž. i Krolo, K. (2016). „Glazbeni ukus i vrijednosne orijentacije mladih na primjeru srednjoškolaca u Zadarskoj županiji“, *Identitet i vrednosti čoveka u savremenom društvu: psihološki aspekti*, 59–68.
- Mashkin, K. B. i Volgy, T. J. (1975). „Socio-political attitudes and musical preferences“, *Social Science Quarterly*, 56(3): 450–459, <https://www.jstor.org/stable/42859566> [23.8. 2020.].
- Ok, Ü. i Erdal, B. (2014). „Religious and demographic indicators of music preference in a Turkish sample“, *Musicae Scientiae 2015*, 19(1): 23–43.
- Pavlović, T., Benaković, T., Prpa, M. i Wertag, A. (2017). „Povezanost glazbenih preferencija s osobnim vrijednostima te crtama ličnosti“, *Društvena istraživanja*, 26 (3): 405–427. DOI: <https://doi.org/10.5559/di.26.3.05> [28. 5. 2020.].
- Pejković, I. (20. 6. 2019.). „Nigdjezemska i Menza ne ostaju - tko nam to ulaštenom cipelom gazi kulu od pijeska!?!“, [Zadarski.hr \(online\) https://zadarski.slobodnadalmacija.hr/zadar/tribina/nigdjezemska-i-menza-ne-ostaju-tko-nam-to-ulaštenom-cipelom-gazi-kulu-od-pijeska-609752](https://zadarski.slobodnadalmacija.hr/zadar/tribina/nigdjezemska-i-menza-ne-ostaju-tko-nam-to-ulaštenom-cipelom-gazi-kulu-od-pijeska-609752) [20. 8. 2020.].
- Peterson, R. A. (1992). „Understanding audience segmentation: From elite and mass to omnivore and univore“, *Poetics*, 21(4): 243–258. DOI: [https://doi.org/10.1016/0304-422X\(92\)90008-Q](https://doi.org/10.1016/0304-422X(92)90008-Q) [28. 5. 2020.].
- Peterson, R. A. i Kern, R. M. (1996). „Changing Highbrow Taste: From Snob to Omnivore“, *American Sociological Review*, 61(5): 900–907. DOI: 10.2307/2096460 [17. 6. 2020.].
- Peterson, R.A. i Simkus, A. (1992). „How Musical Tastes Mark Occupational Status Groups“, u: Lamont, M. i Fournier, M. (ur.). *Cultivating Differences: Symbolic Boundaries and the Making of Inequality*. Chicago: University of Chicago Press, str. 152–86.
- Radošinska, J. (2017). „Omnivore vs Univore: A Reflection on the Current Knowledge on Cultural Taste and Cultural Consumption“, *European Journal of Media, Art & Photography*, str. 98–109.
- Rimmer, M. (2011). „Beyond Omnivores and Univores: The Promise of a Concept of *Musical Habitus*“, *Cultural Sociology*, 6(3): 299–318. DOI: [10.1177/1749975511401278](https://doi.org/10.1177/1749975511401278) [17. 6. 2020.].
- Roy, W. i Dowd, T. (2010). „What Is Sociological About Music?“, *Annual Review of Sociology*, 36(1), 183–203, DOI: [10.1146/annurev.soc.012809.102618](https://doi.org/10.1146/annurev.soc.012809.102618) [28. 5. 2020.].
- Savage, M. i Gayo, M. (2011). „Unravelling the Omnivore: A Field Analysis of Contemporary Musical Taste in the United Kingdom“, *Poetics*, 39(5): 33–357. DOI: 10.1016/j.poetic.2011.07.001 [17. 6. 2020.].
- Shepard, D. i Sigg, N. (2015). „Musical Preference, Social Identity, and Self-Esteem“, *Music Perception*, 32(5): 507–514. DOI: 10.1525/MP.2015.32.5.507 [28. 5. 2020.].
- Stanić, S. (2016). „Temeljne značajke potrošnje u djelima Jeana Baudrillarda, Pierrea Bourdieua i Georga Ritzera“, *Revija za sociologiju*, 46(1): 33–60. DOI: 10.5613/rzs.46.1.2 [19. 5. 2020.].

Tonković, Ž., Krolo, K. i Marčelić, S. (2014). „Kulturna potrošnja i glazbene preferencije mladih: razvoj tipologije na primjeru Zadra“, *Revija za sociologiju*, 44(3): 287–315. DOI: 10.5613/rzs.44.3.3 [28. 5. 2020.].

Trbojević, F. (2019). „Kulturni kapital mladih: preferencije i transmisija popularnih glazbenih žanrova među studentima Sveučilišta u Zagrebu“, *Medijska istraživanja*, 25(2): 45–67. DOI: 10.22572/mi.25.2.3 [30. 8. 2020.].

Turner, J.H. i Sets, J.E., (2011). *Sociologija emocija*. Zagreb: Jesenski i Turk, str. 93–125.

Van Eijck, K. (2000). „Richard A. Peterson and the Culture of Consumption“, *Poetics*, 28: 207–224. DOI: [10.1016/S0304-422X\(00\)00022-X](https://doi.org/10.1016/S0304-422X(00)00022-X) [28. 5. 2020.].

WVS, (2017). Inglehart-Welzel Cultural Map – WVS wave 6 (2010-2014). (Online) <http://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp?CMSID=Findings> [21.9.2020.]